

# DIRVA

Nr. 59

Gegužės-May 20, 1960

Cleveland, Ohio

## Vakarai nusprendė griežtai ginti savo pozicijas

### Chruščiovo propagandos spektaklis suvienijo laisvąjį pasaulį

Sovietijos diktorius Chruščiovas atnaujino "šaltąjį karą" naujų grasinimų, insinuacijų ir šmeižtų antplūdžiu. Paryžiuje jis surengė spaudos konferenciją, ir dvi su puse valandos prieš 2000 susirinkusių iš viso pasaulio laikraštininkų atliko sovietinės propagandos spektaklį, kuris bendru įspūdžiu gyvai priminė Hitlerio skeryčiojimus 1939 metais ir prašoko ankstyvesnius Chruščiovo pasirodymus.

Stovėdamas tarp maršalo Malinovskio ir užs. reik. min. Gromyko, jis arogantiškai grasino "naikinančiai nupūsti" karines bazes, kurios naudojamos JAV špionažo lėktuvams, ir tuos, kurie jas įrengė ir "faktiškai valdo". Esą, amerikinius agresorius reikia paimti "už sprando" ir "gerai pakratyti".

Jis vis dar tebekalbėjo apie keturių didžiųjų susitikimą už 6 ar 8 mėnesių, bet jo kalbos tonas maža tebeikė vilčių naujoms deryboms.

Pagrindinis jo pašaipos ir puolimų objektas buvo prez. Eisenhoweris. Savo išvedžiojimuose Chruščiovas pakartojo senus reikalavimus, kad Vakarų valstybių įgulos iš Berlyno turinčios būti atitrauktos ir Vakarų Berlynas paverstas laisvu miestu.

Jis vėl kalbėjo apie separatinės taikos sutarties su Rytų Vokietija pasirašymą, po ko "Vakarų valstybės praras savo okupacines teises". Kada toji sutartis busianti pasirašyta, tai "jo reikalas".

Jis grasino atnaujinsias atominį ginklų bandymus, jeigu "Jungtinės Valstybės tai darys". Jis priekaištavo Vakarams, kad jie nusiginklavimo kontrolės pasiūlymais labiau norį "rinkti špionažinę informaciją", negu tikrai nusiginkluoti.

Iš Chruščiovo pareiškimų paaiškėjo, kad jis tikėjėsis, jog JAV prezidentas jį atsiprašys dėl U-2 lėktuvo incidento, nes "jei JAV atsiprašė Kubą dėl ten nušauto amerikinio lėktuvo, kodėl

jos neturėjo atsiprašyti Sovietijos"?

**"Pasiruošti netikėtumams"**  
Chruščiovo grasinimams ir šmeižtams pasklidus po pasaulį, Vakarų valstybės paskelbė trumpą komunikatą, iš kurio paaiškėjo, kad prez. Eisenhoweris, premj. Macmillanas ir prez. De Gaulle buvo susitikę apsvarstyti tarptautinei būklei, kuri susidarė po viršūnių konferencijos sugriuvimo.

Trijų Vakarų valstybių lyderiai nusprendė, kaip iš diplomatiškos patirties, jog, atsižvelgiant į Chruščiovo taktiką, reikia būti pasiruošusiems netikėtoms sovietų avantiūroms. Jie pripažinę, kad "pavojinga situacija" galinti išsivystyti Berlyne.

Bendra pasitarimų išvada buvo, kad Vakarai turį būti pasiruošę užimti tvirtą, ir jei prireiks, griežtą liniją.

JAV delegacijos nuomone, paskutiniai Chruščiovo veiksmai atnešę "gryną naudą" Vakarams, nes JAV, Britanija ir Prancūzija dabar esančios labiau vieningos, negu prieš savaitę.

### Planai išlaikyti Berlyną

Washingtono ginkluotųjų pajėgų jungtinis štabas paruošė planus, kaip išlaikyti atvirus priėjimus į Berlyną, jeigu iš komunistų pusės būtų pradėti nauji spaudimai. JAV pasiruošimai tam atvejui buvo paspartinti po paskutiniųjų Chruščiovo grasinimų Paryžiuje. Planai busi peržiūrėti prez. Eisenhowerio ir valst. sekr. Herterio, kai tik jie grįš iš Europos.

Planuose numatoma, kad JAV karinis personalas nepripažins jokių Rytų Vokietijos dokumentų, jeigu ten nebus nurodyta, kad Rytinė Vokietija veikiama, kaip Sovietijos agentas.

Jungtinės Valstybės tuo tarpu nenumatančios jokio orinio tilto, kaip tai yra buvę sovietinės blokados metu 1948 metais. Berlynas yra aprūpintas kasdienio vartojimo reikmenimis mažiausiai dvejiems metams, ir

so pranešimą, kad finansų ministras Zverevs rezignavęs "dėl sveikatos", Chruščioviui esant Paryžiuje jau trečią dieną. Kas gi galėjęs jį pakeisti, jei ne partijos prezidentas, kuris esąs faktinis Sovietijos valdovas.

Galutinai Chruščiovo pozicijos turėsiančios paaiškėti liepos mėnesį, kai ten susirinks posėdžio partijos centro komitetas.

Kiti šaltiniai, remdamiesi trumpais Pravdos ir Izvestijos pranešimais, sako, kad prieš pat Chruščioviui išvykstant Paryžium, Maskvoje keturias dienas posėdžiavę "prė armijos priskirti partijos darbuotojai", kurie įsakę jam sugriauti viršūnių konferenciją. Pagal sovietų spaudą, lemtingą vaidmenį tuose posėdžiuose vaidinę maršalas Malinovskis, partijos sekretorius L. Brežnevus bei prezidento nariai Ignatovas ir Suslovas.

Stebėtojai atkreipia dėmesį, kad ryšiuose su armija nuopato sausio vis svarbesnį vaidmenį vaidinęs Suslovas, pirmąjį stalinistas. Taip pat paskutiniu metu nepastebima pasireiškiant Mikojanas, kuris buvo "bizniavimas su JAV" šalininkas.

## CHRUŠČIOVAS ŽLUNGA?

NEA korespondentas Leon Dennen iš Paryžiaus praneša, kad viršūnių konferencijos sugriuvimas reiškia Chruščiovo politinės karjeros žlugimą ir jo asmeninę tragediją, nes tai jam eventualiai galį kaštuoti vadovybės praradimą Kremliuje.

Leon Dennen, Chruščioviui lankant Ameriką, susipažinęs su vienu jo palydos nariu, kuris dabar Paryžiuje jam pareiškęs aukščiausiai minėtus samprotavimus. Esą, Chruščiovas savo karjerą buvo pagrindęs talkinga koegzistencija ir tarptautinės įtampos atoslūgiu, o dabar ji visiškai sugriuvusi. Vasarai paskutinius jo veiksmus galį laikyti jo stiprumo ir drąsumo ženklu, tačiau nekartą Vakarai klaidingai interpretavę Rusijos įvykius, "Chruščiovas nėra Stalinas. Jis nėra Sovietijos valdovas; jam partijos prezidentas buvo įsakęs torpeduoti viršūnių konferenciją. Net jeigu Eisenhoweris būtų atsiprašęs, konferencija būtų sugriuvusi," aiškina Chruščiovo palydos narys.

Ir prancūzų komunistų šaltiniai sako, kad Chruščiovo pozicijos Sovietijoje nesantios stiprios. Jie atkreipė dėmesį į Tas-



Čiurlionio ansamblis, įkurtas prieš dvidešimt metų Lietuvoje, birželio 4 d. Clevelande rengia jubiliejinį koncertą ir balų. Nuotraukoje jaunosios čiurlionietės: (prieky) Laima Obelenytė, Rožė Neimanaitė, (užpakaly) Ingrida Stasaitė ir Audronė Gelažytė. V. Pliodzinsko nuotrauka

## KOMUNISTINIS BLOKAS STIPRINA PUOLIMUS

### Raudonoji Kinija ruošiasi karo veiksams

Viršūnių konferencijai Paryžiuje suirus, komunistinė Kinija tuoj pat pradėjo naują propagandinę ataką prieš JAV ir ruošti naują ginkluotąją krizę Toluimuosiuose Rytuose.

naujas oro tiltas šiuo metu galėtų būti interpretuojamas, kaip "desperacinė" priemonė.

Berlyno specialistai priduria, kad JAV įgulos Vakarų Vokietijoje esančios pakankamos atremti kiekvieną Rytų Vokietijos armijos išsišokimą.

Berlynan penktadienį išskrenda JAV armijos ir aviacijos generolai, atskirai už Vakarų Berlyno gynimą. Jų kelionė yra laikoma pabrėžimu, kad JAV yra nusistačiusios ginti Vakarų Berlyną, kuris, kaip pabrėžiama, yra NATO partneris.

Bet valstybės departamento sluoksniai pastebi, kad Chruščiovas, kuris numato Rytų Berlyne viešėti dvi dienas, greičiausiai "gerai apsigalvos", prieš darydamas sekantį ėjimą Berlyno klausimu, ypač konstatavęs, kokią neigiamą reakciją ir pasmerkiamą visame

Tautinės kinijos šaltiniai praneša, kad raudonieji telkia laivus ir lėktuvus priešais Formozos tvirtovę, ginamą JAV septintojo laivyno.

Pekino radijas pradėjo prez. Eisenhowerį vadinti "karo kursytoju. Jo pranešimuose sakoma, kad viceprez. Nixonas vartoja "agresoriaus kalbą", gindamas JAV žvalgybinių lėktuvų skraidymus virš Sovietijos.

Pekino laikraščiai apkaltino JAV, kad toji sugrioviusi viršūnių konferenciją. Kinijos komunistai puolė JAV dar prieš pirmutinį ir vienintelį viršūnių konferencijos posėdį. Mao Ce-tungas sekundieniniuose laikraščiuose smelkė tuos, kurie prez. Eisenhowerį buvo vadinę "taikos vyrų" (Chruščiovo pavardė tam straipsnyje nebuvo paminėta, nors tai buvo jo išsireiškimas).

Kinijos nacionalistai tiki, kad raudonieji atnaujins Quemoyarba kitų salų puolimus, siekdami įveikti Jungtines Valstybes į lo-

kalinio masto karą. Tai derintųsi su Pekino šūkavimais apie "karo kurstytojus". Taip pat tai padėtų Pekino kampanijai, kurioje kaltinama, kad visų Azijos sunkumų priežastis yra JAV. Pekinas smarkiai prarado prestižą Azijoje po incidentų su Indija ir Tibeto sukilimo numalšinimo.

Sovietijos užs. reik. min. Gromyko pasiuntė kablegramą į Jungtines Tautas, kurioje kaltina, kad JAV kariniai lėktuvai "pakartotinai pažeidė" Sovietijos erdvę ir reikalauja, kad skubiai būtų sušauktas Saugumo Tarybos posėdis "negirdėtiems provokaciniams veiksams, keliantiems grėsmę universalinei taikai, sustabdyti".

Norėdamas pabrėžti skundo svarbą, Gromyko skundą perdavė kablegramą, vietoj naudojęs įprastinį kelią--jį įteikti per savo ambasadorių prie Jungtinių Tautų. Tikima, kad pats Gromyko iš Paryžiaus atvyks į New Yorką savo skundai paremti.

Čekoslovakijos vyriausybė pareikalavo valstybės sekretoriaus Herterio atsiprašymo už "įžeidžiančius teigimus".

Reikalavimas buvo išreikštas užsienių reikalų ministerijos notoje, kuri buvo įteikta JAV pasiuntinio pareigas Pragoje einančiam Thomas Dillon. Notoje kaltinamas valst. sekr. Herter už gegužės 9 padarytą pareiškimą, kuriame buvo pasakyta, kad komunistai 1948 metais Čekoslovakiją užgrobė jėga. Ceteka, oficiali Čekoslovakijos žinių agentūra, sako, kad notoje JAV taip pat buvusi kaltinama "dvideidžika politika" Čekoslovakijos atžvilgiu.

Iš notos sudėgavimo galima spręsti, kad Čekoslovakijos vyriausybė yra pasiruošusi griebtis represijų, jei valst. sekr. Herterio atsiprašymo nebus sulaukta.

Iš notos tono ir įteikimo laiko sprendžiama, kad satelinės valstybės yra pasiruošusios atnaujinti politinius ir propagandinius šaltojo karo metodus.

**KAIRĖJE:** Argentinos lietuvių visuomenės veikėjai neseniai buvo susirinkę J. Gilvydžio namuose pasitarti veiklos reikalais. Sėdi iš kairės: Lietuvių Centro išd. A. Misiūnas, Lietuvių organizacijų ir spaudos tarybos pirm. J. Čikštas, Lietuvos atstovybės tarnautojas iš Montivideo K. Čibiras, Lietuvių Bendruomenės ir Tautos Fondo pirm. Ig. Padvalskis, Liet. Išlaisvinti Centro Argentinoje pirm. Z. Juknevičius, Stovi: Liet. Išlaisvinti Centro sekretorius ir Tautos Fondo išd. J. Gilvydis, Liet. Centro sekr. L. Lemberis, skautų vadas S. Babronis, Šv. Cicilijos choro vedėjas V. Rymavičius, Karių Sąjungos pirm. A. Balčiūnas.



Kelias atgal...

## Sveiki sulaukę tokių dalykų!

Svečiuotis sveika laike Velykų. Dėl margučių, žinoma; ir tokį margutį man padovanojo vienas tautietis. Teisybė, jis kiek suplotas--margutis, be to, "Made in France", tamsioje kaploto vergijoje. Jis beveik panašus į patefono plokštelę, turi numerį LDY 4159, priklauso serijai "Chant Du Monde" ir todėl visai tinka mano kolekcijai. Reikšdina -- plokštelė? Taip--o vistik "margutis", margas visai atžvilgiais. Ją išmargino dailininkas Berberian (gal ir "Barbarian") ir nežinia: draugas jis, o gal ponas. Kiekvienu atveju jis mus pirmiausia moko geografijos.

Lietuva raudona; širdies formos kraštas; joje auga trys neaiškūs krūmai, Klaidėdų keli keltuvai, o Vilniuje senoviški mūrai. Tarp jų ir trijų laivų Baltijos jūroje, vaikas ir mergučėlė šoka "Lenciūgėlė". Didžiai pamokantis anas žemėlapis, nes jis parodo, kad Lietuva rubežiuojasi su Latvija, Gudija ir Lenkija. Nebūtų mažlietuviška Kaliningrado sritis prirašyta prie Rusijos federacijos, vargšai lietuviai nei rubežiaus su didžiąja rusų tauta neturėtų.

Šauniasias Lietuvos miestas yra "Chiaouliai", kas aiškiai matyti iš kinietiškos rašybos. Už tai nėra Kauno. O vėliniam jo reikia? Ką jis veiktų prie tokios upės "Niemen"--juk tai vardas ne kuriois tai arabų valstybės! Dail. Berberian išpašė dvi tikrai gražias lėkštes su ukrainietiškais ornamentais, šalia padėjo išmargintą skrynją, kiek panašią į kankles. Visai be reikalo kitoje aplanko pusėje tvirtinama, kad tos kanklės tik "panašios" į rusišką "gusli" instrumentą. Jeigu omeny turėta toji išmarginta lašinių patis, nėra reikalo savintis broliškos tautos dovaną.

Ko nepasako dailininkas, tai paaiškinama margo voko antro-

je pusėje. Ana, "Lietuvos Tarybų Socialistinė Respublika" garsi "rugiais, avižom ir bulvėm", na, ir --kas be ko--garsi dar ir gyvulininkyste (l'élevage y est prospère). Beveik ir gerai, kad hitlerininkai išgriovė Vilnių, nes jis dabar tapo miestu-sodu (ville-jardin). 1954 m. Lietuvos pramonė pagamino triskart daugiau gėrybių, kaip 1940 m., kurie itin svarbūs tuo, kad jais "Lietuva sugrižo" į Sovietų Sąjungos suilninkas Berberian (gal ir "Barbarian") ir nežinia: draugas jis, o gal ponas. Kiekvienu atveju jis mus pirmiausia moko geografijos.

Yra ko pasimokyti ir iš lietuvių liaudies meno žinovo Rostislav-Michel hofmaniškų pasakais. Taip, lietuvių ir latvių kalbos yra tikrai senos ir didžiai vertingos. Koki dyvai? Juk jos yra "baltoslaviškos"! Lietuvių dainos, ten kur nesiremia pentatonika bei graikų gamomis, atspindi rusų įtaką, ypač "dans les provinces de Dzoukie et de Souvalkie". Deja, ir vokiečiai savo "choralais" užteršė "šiaurietiškas" dainas (dans "le Nord"), ypač "Jématie et Aoutchaitie" provincijose.

Pasirėmus mokyto (dargi vyriškos giminės) lietuvių muzikologo J. Tchoulioutė (l'érudit musicologue lithuanian) teiginiams, kuris būk pirmas ištyręs krašto folklorą, hofmaniškose pasakose toliau aptariami liaudies muzikos instrumentai. Štai pirmiausia instrumentas, vardu "skouduotchias", kuris yra "sorlainietiškas ornamentais, šalia padėjo išmargintą skrynją, kiek panašią į kankles. Visai be reikalo kitoje aplanko pusėje tvirtinama, kad tos kanklės tik "panašios" į rusišką "gusli" instrumentą. Jeigu omeny turėta toji išmarginta lašinių patis, nėra reikalo savintis broliškos tautos dovaną.



**VILA MEŠKA**  
BEACH ST.  
MONUMENT BEACH  
CAPE COD, MASS.  
TEL. BUZZARD BAY  
PLAZA 9-3251

Savininkai LUSIAI ir VEITAI

### PATS LAIKAS PAGALVOTI, KUR PRALEISTI ATEINANČIAS ATOSTOGAS

**VILA MEŠKA** yra saulėtam Cape Cod, Mass., kurio krantus skalauja Golfo srovės šildomos Atlanto bangos.

**VILA MEŠKA** tikram poilsiui be rūpesčių siūlo:

- ☑ Ramią ir gražią aplinkumą.
- ☑ Erdvius ir patogius kambarius.
- ☑ Gerą ir sveiką maistą.
- ☑ Neaukštas kainas.

P. S. Užsisakiusieji iki birželio mėn. 15 dienos gauna 10% nuolaidos.

Iki sezono pradžios galima užsisakyti ir šiuo adresu: St. Lušys, 105 Grand St., Brooklyn 11, N. Y. EV 7-5576.

Mokytis reikia, sako didžiosios rusų tautos patarlė--na, ir yra ko pasimokyti iš plokštelės "Chants de Lithuanie" aiškinių. Ji aiškiai parodo, kad žodis "cham" artimai giminingas kitam prancūziškam žodžiui--"chantage". Beje, prašomi atsiliepti dainininkai--B. Grintzevichutė, L. Kisielitė, taipogi muzikai--P. Tamochaitis, P. Stepoulis, K. Kavatskas ir A. Baltchounas, Negražu geriems muzikams slapstytis po tokiais nešvankiais slapyvardžiais.

(vb)

## GENEROLAS KASSEMAS APSISUKO

Tyli revoliucija.- Nacionalistai, kurdai ir komunistai.

- Kruvini mušiai Bagdado centre.

Mossulo apylinkėse, šiauriniame Irake, pakartotinai mačiau, kaip ūkininkai iškilmingai sveikinasi pakeltais pirštais. Tai yra jų simboliškas pasisakymas už vienalytę panarabišką valstybę nuo Magrebo iki Persijos įlankos. Tačiau iš to pasisveikinimo nebuvo aišku, ką jie nori turėti tos panarabiškos valstybės priekyje--Kassemą ar Nasserį. Bet iš jų pokalbių aiškėjo viena: jie pažino, kad komunistinė subversija yra šio momento pavojus. Galbūt "Ittihad el Shaab", stipri komunistinė "Liaudies unija", per greit išvaizdavo pergalę ir peranksti paleido ateistinę katę iš raudonojo maišo. Tą prielaidą patvirtintų faktas, kad visur, kur tik buvo nušalintos komunistinės vėliavos, sienose atsirado religiniai islamo šūkdai. Galbūt ir sovietinių prekių siuntos buvo perblogos bei peršykščios. Irakiečiai per praeitus dešimtmečius buvo pripratę prie vakarietiškos kokybės, ir tai galiojo visoms prekėms--nuo prabangių automobilių iki kišeninių peiliukų.

Ir kurdų separatistai, kuriems Kremlius pradžioje tiek daug gerovės (ir slaptų ginklų siuntų) žadėjo, jaučiasi Sovietijos apvilti. Maskva staiga susidėjo su Bagdado centrine, kuri nėra linkusi galvoti apie separatistinę kurdų valstybę (su visais naftos centrais joje). Tuo metu sovietiniai Artimųjų Rytų specialistai galvojo, kad jie iš Kassemo padarysį tam tikros rūšies irakinį Kerenski. Bet kaip tas generolas, kuris kadaise savo karjerą pradėjo nuo kaimo mokytojo ir 1958 liepos 14 pasidarė revoliucijos didvyriu, juos apvyly, paaiškėjo per pastarąjį pusmetį.

Monarchija, kurią Kassemas taip kruvina sunaikino, šandien jau beveik užmiršta. Tačiau me-zopotamiškas nacionalizmas išliko. Jis sudaro stiprią atramą prieš visas kitas politines sroves, kurios ligšiol stipriais šūkuriais prasiverždavo viršum, bet vis nepajėgė paskandinti Kassemo režimo. Šalia panarabiško ir kurdų sąjūdžio, vis stiprėjo komunistinė subversija, kuri pagaliau įgavo tokią apimtį, jog Kassemas turėjo imtis priemonių.

Ir tai jis darė labai apskrūti. Jo vienintelis patikimas talkininkas buvo armija. Jam apsimokėjo, kad Irako karinės pajėgos, kurios laikomos geriausiomis Artimuosiuose Rytuose, išlikusių ginkluotos tradiciniais britų ir amerikiečių kilmės ginklais, nors Maskva ir siūlė labai palankias ginklų siuntas. Taip Irako armija išsaugojo savo nepriklausomumą nuo sovietinių tiekimo.

### Iš pasaulinės politikos užkulisių

## STALINAS SIŪLO KITĄ KONFERENCIJĄ ŠAUKTI JAPONIJOS SOSTINĖJE

--Likusioji gyventojų dalis iš rytinės Vokietijos išbėgo, prieš raudonajai armijai ten įžengiant, --tikinėja Stalinas Potsdamo konferencijos dalyvis. --Nė vieno vokiečio neliko tose srityse, kurios numatytos perleisti Lenkijai.

--Žinoma, neliko, --pašnibžda adm. Leahy prezidentui Trumanui. --Bolševikai juos išžudė!

### CHURCHILLI GRAUŽIA SAŽINĖ

Rusų vertėjas Pavlovas pasižiūri į kitą stalo pusę. Neįtikėtina, kad jis būtų nuviręs admirolo pastabą, tačiau atrodo, kad jis gerai nujaučia, kokia nedraugiška ji buvo.

--Vokiečiai tarp Oderio ir Vyslos, --tęsia Stalinas, --paliko savo laukus, ir lenkai juos apšėjo. Aš negaliu įsivaizduoti, kad lenkai sutiktų juos grąžinti vokiečiams.

Tuo metu vienas patarėjas atneša britų premjerui lapelį su tiksliais rytinių sričių gyventojų skaičiais. Lapelį laikydamas rankoje, Churchillis sako:

--8,250,000 gyventojų perkeldinimas toli pražengia tai, kam galėtų anglų tauta pritarti. Ir mes norime, kad Lenkijai būtų atsitaista už Sovietijai atiduotas rytines provincijas, bet reikią laikytis protų gribų. Prašau šia proga prisiminti, kad Anglija 1939 metais dėl Lenki-

jos pakėlė ginklą. Bet tai tautai nebus jokios naudos, jei ji pasisavins tokius didelius papildomus plotus. Jei vokiečiai tikrai visi išbėgo, tai tereikia tik jiems leisti grįžti...

Stalino veide pasirodo nepasitenkinimas.

Tačiau Churchillis nėra nusistatęs baigti temą.

--Lenkija neturi teisės, --sako jis, --Vokietiją išstatyti bado katastrofai, ir mes neturime nė mažiausio noro gyventojais perpildytą Vokietijos branduolį dar labiau ap sunkinti. Jei mes neturėsime pakankamai maisto Ruhro srities gyventojams, tai susidarys sąlygos, panašios į vokiečių koncentracijos stovyklas.

"GERIAU TEKENČIA VOKIEČIAL..."

Staliną tai nė trupučio neįaudina. --Vokietija visą laiką išveždavo maisto produktus, --tyčiojasi jis, --Ji galės jų nusipirkti iš Lenkijos. Tos sritys yra lenkų apgyventos ir apdirbamos, ir mes negalime jų priversti, kad savo užaugintus javus jie padovanotų vokiečiams.

Niekam neateina mintis, kad rytinės Vokietijos sritystais metais dar negalėjo būti apšėtos. Karas pasibaigė tada, kai sėti jau buvo pervėlu. Be to, praėjus dviem mėnesiam nuo karo pabaigos, ten tebuvo išikėlė ir apsigyvenę labai nedaug lenkų.

Sovietinis generalisimas meta ant stalo savo paskutinę kortą: --Aš pripažįstu, kad tie reikalavimai Vokietijai yra labai skaudūs. Bet ar svarbu, jei sunkumai ruošiami Vokietijai? Tai juos sulaukys nuo naujo karo! Geriau tekenčia vokiečiai, negu lenkai! Ir juo mažiau Vokietija turės pramonės, juo didesnės rinkos liks Didžiąjai Britanijai.

"TAI BUVO DALYKASI"

Prezidentas Trumanas, prieš eidamas į priėmimą, kurį ruošia britų premjeras, prieš išvykdamas į Angliją, rašo laišką žmonai ir motinai: Miela Mama ir Mary, ... nuo septynioliktosios kasdien turėjome po posėdį. Daug nutarimų jau po stogu, bet daug, kas jau seniai turėjo būti sutvarkyta, dar tebėra neatlikta. Tačiau mes turime laiko, kad rastume šokių ar tokių pasifilymus taikos konferencijai.

Stalinas vakar suruošė valstybinį banketą--tai buvo dalykas, turio pasakyti! Irka ir vod-

buvo spėliojama, kad ir tas prokomunistinis politikas esąs ateistas. Dabar jis pasirodė komunistų demonstracijos priešakyje. Mieste prasidėjo demonstrantų bėgimas ir muštynės su antikomunistinėmis grupėmis. Iš muštynių išsivystė tikros kautynės, ir trejetą valandų atrodė, kad prasidėjęs pilietinis karas mieste, kurio vardas mišriškai reiškia "Dievo dovaną".

Kariuomenė pagaliau apsupo miesto centrą. Vakare tvarka buvo atstatyta ir suskaičiuotos kruvino incidento aukos: 12 žuvusių ir 60 sužeistų. Kivirčo tarp nacionalistų irakiečių ir komunistų pabaigos dar reikia laukti. Bet Kassemas, atrodo, bus suvokęs, kad artimesnė bičiulystė su Maskva gali jo kraštą paversti viena iš "Liaudies demokratijų". Tačiau jam nėra lengva, dėl daugybės vidinių srovių ir jų prasiveržimų, anksčiau padarytas klaidas taip skubiai atitaistyti. Bet per paskutiniąsias savaites 400 komunistų agitatorių uždaryta už grotų, ir "Liaudies unija" kaltina vyriausybę, kad toji paskatiniusi iš darbo atleisti 2000 prokomunistinių darbininkų.

Kiekvienu atveju, irakinės-sovietinės bičiulystės "rožių mėnuo" yra praėjęs, o visi "sūpuoklinės politikos" šalininkai pažino, kad "sovietinė pagalba be sąlygų" ūkiškai atsilikusiam kraštui tarp Tigro ir Eufrato yra ir nepatenkinama ir politiškai pavojinga. (tp)

ka buvo pradėta, ar būžai ir šampanas sudarė pabaigą. Buvo šviežių ir rūkytų žuvų, žvėrienos, vištienos, antienos ir visų rūšių daržovių. Kas penkis minutes tostas, viso--mažiausiai dvidešimt penki, Aš visai mažai valgiau ir dar mažiau gėriau. Bet tai buvo spalvinga ir linksma šventė...

Harry.

Tą patį vakarą jis pėsčias kartu su Byrnes ir adm. Leahy eina į Ring gatvę. Abu sargybniečiai ties britų premjero laikinės rezidencijos durimis pagerbia juos šautuvais. Churchillis savo aukštusius svečius pasveikina itin nuoširdžiai ir tuojau veda į vietas prie stalo: dešinėje premjero pusėje.

Churchillio kairėje sėdi generalisimas Stalinas. Kadangi čia "kapitalistinis banketas", tai ir valgių pasirinkimas kuklesnis, negu pas rusus. Anglija turi taupyti, be to, vyriausybės išlaidas kontroliuoja parlamentas, nekalbant apie tai, kad prie stalo sėdi ir opozicijos vadas Clement Attlee.

Į jį Churchillis nukreipia savo tosta:

--Aš keliu stiklą už opozicijos vado sveikatą!

Attlee atsako į tą prielankumo gestą, tačiau ir jis ir daugelis kitų dalyvių nustemba, kai premjeras priduria: --... į opozicijos vadą, kad jis bebūtų.

Niekas, o juo labiau jis pats, nenujaučia, kad Churchillis geria į savo paties sveikatą.

Pradžioje buvusi kiek neįaukė atmosfera truputį pragiedrėja. Vienoje kalboje Stalinas pasiūlo sekančią konferenciją ruošti Japonijos sostinėje. Tuo netiesioginiai leidžia suprasti, kad Sovietija įstos į karą su Japonija. Pokylių tęsiantis, formalumai atspalaiduoja. Keičiamasi vietomis, geriamas grupėmis, ir Stalinas pradeda pokalbį su Churchilliu apie pasirošimus karui su japonais.

--Didžioji problema yra transportas, --pareiškia jis, --Mes turime tik vieną geležinkelio liniją, bet kariuomenės perkėlimas iš vakarų jau pradėtas. Mūsų pasirengimai tuoj bus baigti.

NEI TRUMANAS, NEI CHURCHILLIS NENUJAUČIA

Rusų vertėjas Pavlovas kažką pašnibžda į Stalino ausį, tas linktelė galva ir atsistojęs pradeda ant valgių sąrašo kortelės rinkti dalyvių parašus.

--Nuo kada Stalinas pasidarė autografo rinkėju? -- Klausia Churchillis. --Jei kas man būtų pasakęs, kad...

Premjeras nutraukia sakinį, nes Stalinas prieina prie jo ir paprašo parašo. Jis mirkčioja lyg mažas vaikas, kam nors krešdamas pokštą.

Žinoma, jis nerenka autografo, bet nori pasirodyti, kad ir bolševikas gali turėti "buržuizikų" papročius. O kas buržuizikai elgiais, tas negalis būti blogas žmogus. (Bus daugiau)

Šimtai naujų skaitytojų, pradėję skaityti Dirvą ir ja džiaugiasi. Pasiteiraukit, ar Dirvą skaito jūsų patalose ir kaimynai. Jei neatsiūskit jų adresus. Jie Dirvą gaus dvi savaites nemokamai.

## KERELIS BROS. CONSTRUCTION CO.

STATOME ĮVAIRIUS REZIDENCINIUS, MEDICINOS IR PREKYBOS TIKSLAMS SKIRTUS PASTATUS.

ARCHITEKTAS ATLIEKA PLANAVIMĄ PAGAL JŪSŲ PAGEIDAVIMĄ.

REpublic 7-8949  
6350 S. ALBANY AVE.  
CHICAGO, ILL.

# Draugas Don Camillo



## JAUNOJO COMASSI ISTORIJA

--Pildydami visuotinį jūsų norą, --pareiškė draugė Petrovna, --dabar aplankysime Lenino mauzoliejų.

Don Camillo nužingsniavo drauge su kitais link viešbučio durų, tačiau, vos tik atsidūręs ant šaligatvio, paslydo ir niktstelėjo koją.

Nepaisydamas nelaimės, jis vis dėlto bandė eiti kartu, tačiau, jeigu ne Peppones pagalba, seniai būtų parpuolęs.

--Grįžkite atgal ir paprašykite pakviesti viešbučio gydytoją, --pasakė draugė Nadia, --Tiktuos, kad neatstiklo nieko bloga.

Don Camillo buvo taip nusiminęs dėl savo nesėkmės, kad net draugas Oregovas rado reikalo per vertėją pasakyti jam ilgą, paguodžiančią kalbą.

--O mauzoliejų tu galėsi aplankyti, kai vėl būsi Sovietų Sąjungoje, --pasakė jis baigdamas.

Tai ir nuramino Don Camillo aimanavimus ir apgalvavimus. Jis šlubuodamas grįžo viešbučio vestibuliu, į savo kėdę.

Jis lengvai pamasazavo koją ir, kadangi niktstelėjimas buvo tik suvaidintas, tuoj pasijuto sveikas. Po to iš kišenės išsitraukė garsiąją knygelę su Lenino mintimis ir išgilio ir iektūrą.

Taip praėjo geras pusvalandis, ir Don Camillo su savo mintimis buvo taip nutolęs nuo tikrovės, kad akimirka užsimiršo esąs draugas Tarocci.

Kai tik tą akimirka šalia jo pasigirdo balsas:

--Kilnybe...

Jis staigiai atsistulio ir taip atsidūrė spąstuose. Fotelyje, nuo kurio neseniai pakilo Peppone, dabar sėdėjo liesas, rudaplaukis vyras apie keturiasdešimties metų. Jo veidas buvo gerai pažįstamas, ir Don Camillo nesąmoningai sušuko jo pavardę:

--Comassi!

Vyras buvo prieš save išskleidęs Pravadą. Jis pasilenkė prie Don Camillo ir vaizdavo, kad jam verčias ir aiškias vedamąjį. Jis tai atliko gerai nuduotu natūralumu, ir Don Camillo taip pat gabaliai prisijungė prie jo.

--Aš tamsta, vos tik tėtis pro duris pažinau, nors tamsta ir dvi civilinius drabužius, --pasakė vyras.

--Ir aš norėjau Maskvą pamatyti, --milkčiojo Don Camillo, --Sutanuotas gi negalėjau.

--Taip? --sumurmėjo vyras, --Tamsta vis dar tebesi kumigais?

--Na, žinoma! Kas gi daugiau?

--Na, pastaruojų metu daugelis išvertė apsiaustėlius.

--Mano apsiaustėlis yra iš medžiagos, kuri neperneša išvertimo. O ką tu čia veiki?

--Aš tik laikina Maskvoje. Aš lydžiu Čekoslovakijos partietų delegaciją. Aš dirbu Praugoje. Rytų turiu grįžti.

--Bet prieš tai mane apskusi, kaip Vatikano šnipą?

Vyras papurtė galvą.

--Aš esu garbinas žmogus, Don Camillo, ir tamsta žinai tai!

Comassiai iš Castelletto buvo puikūs žmonės ir visi pamaldūs. Tik vienas, jaunasis Athos, nušoko nuo bėgių.

Šio jaunojo Comassi istorija buvo panaši į tikstančius kitų: 1943 rugsėjo 8 jis apsvilko uniformą ir išėjo iš namų. Jis buvo 22 metų amžiaus, ir, kai buvo paskelbta mobilizacija, jis persimetė į partizanus.

Ilgą laiką nebuvo nieko girdėti apie jį. Tik 1945 balandį jis vėl pasirodė, kai partizanų nusileido nuo kalnų. Daugelis tų, kurie buvo pasilikę lygumose, tačiau uoliai augino barzdas, tuoj pat prisijungė prie jų. Jaunasis Comassi, grįžęs į sodžius, ant kaklo turėjo raudoną skarelę. Būdamas iškilęs į vadus, jis perėmė operacijų komandą, kurios uždaviniai susidėjo iš to, kad

Grafas, grafiėnė ir tarnas gu-lėjo cisternoje. Nežinomi piktdarai buvo išplėšę salone, už vieno paveikslą, paslėptą kasą ir tuo pat metu nužudę grafus ir tarną.

Mažiausiai dešimt žmonių matė tą vakarą jaunąjį Comassi išvykstant iš kaimo. Jis, trijų savo bulių lydintis, važiuavo juodu ilio, kurį vairavo nepažįstamas svetimasis.

Kiti liudininkai matė išilaužėlius išlipančius ties grafų Mossioni vila: trys buliai pasilikę sargyboje, ir tik jaunasis Comassi su svetimuoju soferiu įėjo vidun.

Kitą rytą jie atrado aukščiausiai minėtą radinį.

Tuo metu Po žemumose viešpatavo labai tvankūs oras ir kiekvienas norėjo kuo skubiausiai užmiršti tai, ką matęs. Ir taip liūdna istorija apsitraukė žole. Bet 1948 sausį, prasidėjus propagandai dėl naujų rinkimų, kaime staiga atsirado dideli plakatai, kuriuose buvo labai tiksliai aprašyta grafų Mossioni istorija. Buvo išvardintos dalyvių pavardės ir parodyta, kokio plauko yra raudonieji, kurie siekia valdžios.

Trys buliai gynėsi nieko nežinaną ir surado liudininkus, kurie užtikrino, kad jie vilon neįėjė. Niekas nepažinojo svetimą soferio. Mažoji būrio vadovas buvo žinomas, bet jo nebuvo galima surasti, kad ir kaip ieškota.

Jis buvo dingęs, tartum nušluotas nuo žemės veido!

Ir dabar, vienuolika metų vėliau, jis sėdėjo fotelyje, už pusės žingsnio nuo Don Camillo.

(Bus daugiau)



Begalinėje eilėje stovėjo žmonės prie Lenino mauzoliejaus.

## Sibiro tremtinio atsiminimai (5)

A. Valasevičius

# Mums perskaito partizanų įsakymus ir prisiekiam

Pasirodė jaunas vyras, uniformuotas ir su vokišku šalmu. Mes paspaudžiam rankas. Stasio perspėti nesakom pavardžių. Jis pasisako savo slapyvardį-Liepa.

Mus veda į štabą. Jie išsidėstę visai pakrašty miško. Vežimai stovi miške, o arkliai ganosi. Mus nuveda pas būrio vadą Siaubą. Nesiteirauja nei iš kur, nei kaip atvykom. Matyt, viskas painformuota.

Perskaito partizanų įsakymus. Jie trumpi ir aiškūs. Pats svarbiausias: mirt, bet neišduot savo brolių. Pakeldami ranką priimam priesaiką. Pakrikštija slapyvardžiais ir po to siunčia į poilsį.

Prikelia tik pietų. Gaunam žirninės sriubos su gabaliukais mėsos ir duonos kiek norim. Vyrai linksmi, juokauja. Mus naujokus supažindina su visų rūšių turimais ginklais. Išaiškina kautynių taisykles, o svarbiausia, kada jos vyksta iš arti.

Mes į tolimo atstumo kautynes nestojame, --sako aiškintojas.

Taip vadinamieji seni partizanai, nors visi jauni, tik virėjas kiek senesnis, siunčiami uždaviniai. Ryšio srityje dirba mergaitės. Ateina jaunuolių iš gimnazijos suolo. Juos būrio vadai, švelniai aiškindamas, siunčia atgal. Sargyba keičiasi kas keturias valandas.

Po kelių dienų grįžta vyrai iš uždavinio. Juos Siaubas pasveikina, kaip gerai įvykdžiusius. Iš jų sužinom, kad buvo išprovokuota Lei-

palingio milicija. Trumpai sakant, viena moterėlė nuėjusi į miliciją pranešė, kad ten ir ten mačius partizanus. Tiems, netoli išvažiuoju nuo Leipalingio, kryžmine ugnimi buvo beveik visi sunaikinti. Dauguma pagiria vyrus, nes Leipalingio milicija buvo žvėriškai žiauri.

Aplanko mus svečiai iš štabo. Trumpai supažindina su padėtimis. Mažai vilties, kad valstybių vedama politika kryptų į mums pageidaujama pusę. Paskui perskaito laišką, kurį išsiųs Veisėjų milicijos viršininkui "Pamotei". Parašytas rusų kalba. Rašo protingai.

Tiesiog įsako, kad jis neturi taip žiauriai elgtis su Lietuvos patriotais. Gražiai, įstatymiškai, žmoniškai įrodinėja mūsų teises savo tėvynėj ir, kad jie yra tikrieji banditai, vedantys kova net su seneliais ir vaikais. Išskaičiuoja, kiek jis, betardydamas, padarė invalidais. Pabaigoj pagrasina.

Reikia visokiais būdais kariauti, -- priduria perskaitęs laišką.

Naktį keičiam vietą. Vėl apsiostojam netoli kažin kokio miško. Siaubas praneša, kad turimomis žiniomis, riuošiamas rusų didelis valymas. Jeigu kas nori, artėjant tokiam valymo pavojui, gali išsiskirstyti.

Neatsirado nė vieno. Įsako pasirodžiusi naktiniam žygiui.

Vėlai vakare ateina dvi lenkų partizanės. Vėliau sužinom, kad jos siūlo susi-



Brazilijos lietuviai menininkai, dalyvaujant San Paulo miesto savivaldybės operos pastatymuose. Iš kairės: choro artistas Vladas Jurgutis (tenoras), orkestro narys Jonas Kaselūnas (fagotistas) ir choro artistas Vaclovas Laurinaitis (baritonas).

## LIETUVIŠKU GRŪDŲ DUONA WILLI GUTTING

Ši apyskaitė laimėjo pirmąją vietą konkurse "Duona pasaulio gyvybei--kaip aš pats tai išgyvenau". Konkursą buvo surengęs 1960 pasaulio Eucharistinio Kongreso generalinis sekretoriatas.

1945 metų Kalėdų pirmąją dieną pirmą kartą nuo epidemijos pradžios prasivėrė vartai spygliuotos vielos užtvaroje, kuri su-

po karantino rajoną. Otonas Baumgartner'is, Westfalijos ūkininkaitis, trumpai stabelėto ties didžiule iškaba prie vartų, kurioje buvo parašyta: "Esi sveikas? Jei taip--šiam rajone nesirodyki! Čia tavęs laukia mirtis".

--Dabar iškabą galės nuimti... --pratarė mano draugas, sunkiais žingsniais mums klampojant per gilų sniegą stovyklos kelyje. --Mirtis jau persikėlė į gretimus namus...

Ant aukštos tvoros tupėjo dvi varnos, du juodi taškai baltoje, bekrasėje lygumoje po pilku, švininiu dangumi.

--Jie gražiai sutvarkė valgyklos baraką; o miško darbų komanda parnešė eglių, --tęsė pokalbį mano bičiulis, --Kapelionas, sargybinių lydimas, mieste aplankė lietuvių kleboną ir šį tą pasiskolino; sako žmogelis ir pats jau nedaug ką beturėjęs paskolinti... Iš viso--ar nesistebi kad majoras leido? Sako, pirmą kartą...

nas partizanas kurį laiką stovi. Paskui paleidžia automatą ir krenta aukštelininkas.

Granatai sproguos pasižiūri į priekį. Jie, pilkai rudi, šliaužioja. Nėra laiko taikyti.

--Kairys sparnas trauktis! --vėl mus kamanduoja.

Vieni perbėga ir ugnimi pridengia kitų peršliaužimus.

--Kodėl turim pasiduoti į dešinę ir trauktis? --galvoju. Aa, jei čia neatlaikys, tai nebus kur trauktis. Bet prieš pat Nemunas. Neatsilaikysim, bet mes nesam apsupti. Ir džiaugsmo banga užlieja krūtinę.

Čia pat sprogstą granata. Aš vėl metu į spėjamą taikinį. Kautynės tęsiasi ir, atrodo, niekad nebus pabaigos. Gal naktį persitvarkysim? Kaip lėtai eina laikas?

Dešiniam sparne, kaip katilė. Traukiamės. Truputį linoja. Prieblanda. Raketos apšviečia medžių viršūnes. Mus priešas nespaužia, tik dešinėj kautynės. Sutemo. Pavieniai šūviai.

Dar traukėmės neskubėdami ir pagaliau įsako skyriui susirinkti. Girdim nutarimą:

--Siaubas įsakė išsiskirstyti, mes kovoj neatsilaikysim.

Mus vėl veda, atrodo, į Nemuno pusę. Tamsu. Mus sunku pastebėti, bet ir mes priekyje nieko nematom. Nuo įtempimo skauda akis. Pasigirsta šlamėjimas. Mes dar daugiau išsiskleidę krentam. Sutartinis švilptelėjimas. Atsiliepė savi. Girdėt rusų mašinų ūžimas. Prienam Nemuną. Viena valtis su partizanais iriasi per Nemuną, antron lipa vyrai. Be galo norisi rūkyti.

(Bus daugiau)

Valgyklos barake buvo pilna kareivių, galva prie galvos, plikai nukirpti nudėvėtomis milinėmis. Kitame gale, tarp žalių eglišakių, stovėjo baltutėliai apdengtas stalas su dviem degančiomis žvakėmis; prieš jį--mūsų "lauko kapelionas"--taip vadino jį, jaunąjį kunigą.

Vyrai stovėjo tylūs, sustingę, nejudėdami, Pasigirdo seni maldos žodžiai: "Introibo ad altare Dei..." Taip, belaisviai klausėsi tų žodžių, išbalę, iškankintais veidais, prisimindami, kad juos yra kadaise girdėję--geresniais laikais.

Vienas pusbalsiu užgiedojo: "Pražydo mums žiedelis..." tuoj prisidėjo kiti, pradžioje nedrąsiai. Bet netrukus senosios Kalėdų giesmės garsai galingai kilo dangun su pilksvais giedančiųjų kvapo debesėliais. Kapelionas atsigręžė evangelijai ir pasakė mums trumpą žodį:

--Mieil mano draugai. Nesiderina linksmy Kalėdų giesmės garsai prie mūsų būklės, bet vis dėlto iš širdies gelmių siųskime Dievui savo "Gloria in excelsis Deo..." Juk jis gyvena ir virš rusiško dangaus. Žinau, jūs nenorit manimi tikėti, jūs manot, kad Jisai jus užmiršo...

Otonas Baumgartneris stovėjo šalia manęs. Ar ne ta mintis kankino ir jį?

Šeši buvo barakai; viename iš jų--mudu, vakarais abu, Otonas ir aš, turėdavome sunešioti merdinčiuosius.

--... O vistiek sakau jums: Jis matė visus jūsų vargus...

Paskui tas, kuriam tekdavo tą naktį budėti, kaišiodavo galvą prie tamslame barako kampe stovinčių narų patikrinti, ar dar kas kvėpuoja.

--...ir jus klausiate save, kodėl dėl ko gi? Ak, klauskite edžišose šalanti Kūdikių, klauskite Jį, Kalėdomis pradendantį kryžiaus keilą--paklauskite ir Jį: kodėl?

Rytas namurčius išnešdavome iš tamsaus kampo ir padėdavome ant neštuvų lauke. Paskui atėdavo laidojimo komanda ir nunešdavo juos pakasti stovyklos kapuose, rajono gale, kartu su kitais iš likusių penkių barakų.

--... o vis dėlto, mano mieli, tarkim: Gloria in Excelsis Deo...

Geras buvo pamokslas mums, šiltinis - giltinės paliečiams mirtininkams. Nejudėdami belaisviai klausėsi balso, kalbančio jų sielos gelmėse.

Tęsėsi Mišios, Kapelionas pakelia baltąją plotkelę, lietuviškų dirvų išaugintą; pakelia sidabru žibančią taure. Suklupo kareiviai prieš Dievą, kuris kentėjo, kaip ir jie patys, kuris juos aplankė šaltam barake, kad čia būtų priimtas.

Pabaigoje, atsisukęs ir "Ite, missa est" pasakė, kapelionas dar kartą prabilo:

--Jūs, kurie išlikote, jūs gyvieji, vargšai mano broliai... O vis dėlto, Gloria in Excelsis Deo...

Ir nusisukęs veidu į altorių pravirko. Visi matėm, jis verkė. Trūkčiojo jo jauni, siauri pečiai po pilka palaide...

Tylėdami, kaip sustingę, stovėjo vyrai, kol jų kapelionas pajėgė sulaukyti ašaras.

# DIRVA

— THE FIELD —

Established in 1915  
6907 Superior Avenue  
Cleveland 3, Ohio  
HENDERSON 1-6344

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: Balys Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Prenumerata metams: \$10.00 • Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.  
Redaguoja: B. Gaidžiūnas, V. Gedgaudas ir J. Palukaitis  
Redakcinė kolegija sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, R. Miezėlis, J. Paplenas, V. Rastenis ir St. Santvaras.

## Dirvos 45 metų sukaktis

Šie metai Dirvai sukaktuviniai. Sukanka 45 metai, kada Clevelande, 1915 metų lapkričio 25 d. išėjo lietuviškas laikraštis "Santauka". Ir po nepilnų metų pakeitė vardą į "Dirvą". Tai įvyko kitų metų rugpjūčio 26 d.

Ką lietuviškam laikraščiui reiškia toks metų skaičius, o dar ypatingai gyvenant svetimam krašte, kiekvienas iš skaitytojų numanot. Tai reiškia nepaprastai didelės pastangos laikraštį kurti ir jį išlaikyti. Tai reiškia, kad visą laiką buvo ir jį mylinčių skaitytojų, jį remiančių metine prenumerata ir aukomis. Tai reiškia, kad per tą metų skaičių buvo sukurta ir išauginta Dirvos skaitytojų, bendradarbių, talkininkų ir rėmėjų šeima.

Ilgą laiką Dirva ėjo savaitiniu laikraščiu. Ir kai kas teisingai sako, visiškai netikėtai ir nelauktai, kada kiti laikraščiai pradėjo trauktis, Dirva pašoko plėstis ir dažnėti. Skeptikai traukė pečius, o bičiuliai iš džiaugsmo trynė rankas. Ir per tą laiką buvo nugalėta labai daug tokių kliūčių, kurios iš pirmo pažvelgimo atrodė nenugalimos. Bet rimtai paruošti planai davė tikėtą vaisių. Per daugel metų auginta Dirvos šeima parodė, kad ji ne tik gyva, bet gražiai išaugusi, sugebanti ir taip pasipausti, kad rytdiena būtų naujais užsimojimais palaiminta.

Dirva dabar pilnai įsirišiusi į tokių laikraščių eiles, kurie stovi vadovaujantiose eilėse. Laiku pakeista spaudos technika davė tokių galimybių, kurių kiti lietuviškieji laikraščiai dar neturi. Laiku sutelkti gausesni būriai bendradarbių davė ir patrauklesnį turinį. Ir visa tai Dirvai davė daug naujų draugų, naujų skaitytojų, naujų bičiulių. Žisoma, visa šioji ekspansija ir pažanga pareikalavo ir nemažų jėgų įtempimo. Ypač, kad tai reikėjo visiems atlikti šalia kitų, būtinų kasdienos įsipareigojimų.

Įėjus į tokį naujovišką Dirvos leidimo kelią, tame kelyje jau ir pradėjus įsitvirtinti, prasmingesnė darosi ir 45 metų sukaktis. Joje jau yra kuo pasidžiaugti, yra nemažai galimybių ir apie naujus ateities planus pakalbėti. O sutelktinėmis jėgomis, kada į darbą įsijungia ne vienas ir ne du, bet daug jėgų, galima dar daug padaryti ir šiose, nelabai dėkingose sąlygose. O daryti reikia. Visi žinom, kad kiekvienas stovėjimas vietoje neša mirtį. Veržimasis pirmyn žada gvybę ir kūrybą. O mes norime ir gyventi ir kurti. Norime atiduoti pačią reikalingiausią duoklę savo tautai ir svetimų smaugiamai mūsų valstybei.

Dirvos leidėjai, neseniai posėdžiavę Clevelande, nutarė, kad Dirvos 45 metų sukaktis būtų iškilmingai paminėta rugsėjo 24 d. Tos iškilmės įvyks Slovenias Auditorium, kuri tam reikalui jau senokai paimta. Iškilmės dabar jau planuojamos, ir jas norima įjungti visus Dirvos skaitytojus ir bičiulius. Bet apie tai dar turėsime progos vėliau pakalbėti. O dabar visus kviečiame minėtą datą skirti Dirvai ir visus įsijungti į prasmingesnę Dirvos 45 metų atšventimą. B. G.



redakcija tokių bendradarbių nemėgsta. Prisimenu ir prašymą, kad jei tą rašinį siunčia ir kitoms redakcijoms, tai kad nors pažymėtų. Tada jau redakcija žinos ką su tokiu rašiniu reikia daryti. Bet atrodo, kad bendradarbiai tai neišgirdo.

Tokie bendradarbiai, kurie savo raštus, o svarbiausia tuos pačius, siuntinėja iš karto kelioms redakcijoms, verti geros pylos. Tai didieji mūsų laikraščių susintojai. Redakcija, pastebėjusi, kad bendradarbiai taip elgiasi, juos turėtų sudrausti ir paprašyti, kad ateity taip nesielgtų. O jei dar pasikartotų, juos visiškai iš bedradarbių iš-

## KĄ SAKO VOKIEČIAI APIE SVETIMŠALIUS PABĖGĖLIUS

Prof. Dr. H. Harmsen ir Dr. K. H. Weber atliko tyrinėjimus, kurių davinius 1958 m. rudėnį paskelbė Vokiečių Nanseno Draugijos leidinyje "Benamių svetimšalių integracija ir pabėgėliai nevolkečiai Vakarų Vokietijoje". Tai liečia tik tuos benamius svetimšalius, kurių įkurdinimo problema tuo metu nebuvo išspręsta. Ar ji dabar išspręsta? Deja, dar ne.

Iš to leidinio duomenų matyti, kad pagal tautybes atskirų grupių buvo: lenkų - 40%, ukrainiečių - 12,9%, latvių - 11,9%, rusų - 6,9%, jugoslavų - 5,8%, lietuvių - 4,1%. Kai kurios tautybės priešinosi įkurdinimui. Didžiausias pasipriešinimas integracijai buvo sutiktas lenkų grupėje. Kai kurie baltai buvo pasiryžę integraciją priimti.

Labiausiai pabėgėliai nenorėjo įsikurdinti politiniai sumetiniai. Vietomis pasitaikė nesusipratimų su vokiečių tarnautojų personalu stovyklose. Tai įvyko, turbūt, dėl integracijos klausimo nesupratimo. Kai kurie svetimšaliai galvojo, kad įkurdinant bus vykdoma asimiliacija.

Vokiečiai nevykdė jokios "germanizacijos", kaip tai galbūt Hitlerio laikais buvo daroma. Intergracija buvo tik ūkiniu ir socialiniu teisių požiūriu numatyta. Atvirkščiai, Federalinė Vokietijos vyriausybė yra užsienietis atskirų tautybių tautinės kultūros puoselėjimu. Tam tikri sunkumai įkurdinimo atžvilgiu glūdi, kad daugis benamių svetimšalių jaučiasi esą dviejų

kultūrų ir tarp jų svyruoja. Pirmiaisiais šio pokario metais benamių svetimšalių kriminaliniai nusikaltimai buvo dažnesni negu vokiečių. (Tai ginčytinas klausimas, Red.)

Kalbų mokėjimo požiūriu šie benamių svetimšaliai taip skirstėsi: 21,5% iš jų kalbėjo tik savo gimtąja kalba, gi senesnio amžiaus asmenų tarpe svetimų kalbų mokėjimas dar žemesnis, iš jų 56,2% kalbėjo tik gimtąja kalba, vaikų tarp 3 ir 6 m. - 34,3%.

Benamių svetimšalių amžiaus struktūra yra skirtinga nuo vokiečių, būtent, reliatyviai didelis skaičius jaunesnių ir reliatyviai mažesnis senesnių žmonių. Pvz. nuo 0 iki 14 m. svetimšalių - 31 iš šimto, vokiečių - 23,6 iš šimto, nuo 15 iki 64 m., svetimšalių - 63,2, vokiečių - 67,1, per 65 m., svetimšalių - 5,8, vokiečių - 9,3. Ypač daug svetimšalių viengūnių - 44,8, tuo tarpu vokiečių 18,6.

Tyrimai rodo, kad tautinis kai kurių grupių vieningumas yra mažas. Svetimšaliai laikosi labiau užsidarę šeimose. Kai kurie tautiniai komitetai yra nusistatę prieš įkurdinimą. Taip pat yra nemaža suskiliusių ir vienas šalia antro veikiančių tautinių komitetų.

Tenka išskirti kai kuriuos pabėgėlių stovyklinio gyvenimo šešėlius. Ilgalaikė prievartinė ar savanoriška bedarbė privedė prie dvasinio ir kūninio neaktyvumo ir darbo noro smukimo. Įpašalpa žiūrėta kaip į rentą. Manoma, kad tai yra teisėta pretenzija ir vadinama tai "algos gavimu". Nemažas benamių svetimšalių skaičius vaizduojasi esą "valstybės pensininkai", nežinintai, kad apie pensijas ir rentą negali būti ir kalbos.

Pačios pašalpos nėra didelės, tačiau kartu su aukomis ir atsitiktiniu slaptu pašaliniu darbu kai kuriose apygardose svetimšaliai daugiau gauna negu vokiečių darbininkas. Paprastas darbininkas, kaip šeimos galva, su 6 vaikais uždirba mažiau, negu tokia pat bedarbė šeima gauna pašalpos.

Pažymėtina, kad iš tyrinėtų grupių 45,3% gyvena iš pašalpų, tuo tarpu kai vokiečių iš tokio skaičiaus gauna tik 2,13% pašalpos. Pašalponis čia vadinama ne tik viešoji globa "Fursorge", bet ir bedarbės pašalpa. Bedarbės dydis ten, kur yra darbo galimybių, rodo kad darbo noras yra mažas.

Aukos yra pikto šaltinis. Kai kurios svetimšalių grupės gauna didelių aukų kiekius iš įvairių tautinių pašalpos organizacijų iš užsienių. Kai kuriems visai nesvarbu: jie šiandien keičia religiją - iš katalikų bėga į ortodoksus - rytoj keičia tautybę, jeigu tik gauna daugiau materialinių gėrybių. Jie pasidarė labai pretenzingi. Pvz., panešiotus drabužius meta į šalį ir laiko "skarmlais". Užsieninės aukos, papildoma vokiečių pašalpa ir slapto darbo uždarbis jiems sudaro aukštesnį gyvenimo standartą negu jų buvusioje tėvynėje normaliose darbo sąlygose.

Aukos juos demoralizuoja. Pvz., Jas gaunantieji įsigyja motociklą ar televizijos aparatą, visai nesirūpindami užmokėti kelis šimtus markių nuomos skolų. Kartais reikia išieškoti skolas net teismo keliu. Dažnai yra ir aukos nuvertinamos, nes jų per daug, kaip pvz. sviestas ir cukrus. Kai kuriose žemės ūkio vietovėse vasaros mėnesiais būna didelė ūkininkų darbo jėgų paklausa, tačiau čia būna ir didelis benamių svetimšalių bedarbių skaičius, kurie nenori dirbti, nes patogiau yra gauti bedarbio paramą.

Galų gale dar klausimas, ar galima laikyti benamius svetimšalius jau įsijungusiais į vokiečių bendruomenę, jei jie gyvena šalia stovyklų ir tarp vokiečių. Tyrinėjimai, kurie buvo padaryti tarp "įkurdintųjų", rodo, kad miestuose ir kaimuose laisvai gyvenantieji ir savo darbą dirbantieji svetimšaliai toli gražu nelaikytini "įsikurdinę". Tik vienas šeštadalis ar ketvirtadalis jų uždirba vien pragyvenimo minimumą. Buto nuomos išlaidos sudaro paprastai 1/4 visų pajamų. Tačiau buto sąlygos yra gersnės negu stovyklose ir ba-

## DAR VIENA MUZIEJINĖ RETENYBĖ



Chicagoje plačiai žinomas veikėjas J. Kreivėnas, dirbęs daugelyje organizacijų, pasirodė pabendravęs ir su komunistiniu laikraščiu Vilnim, padėdamas surengti knygų parodą...

rakuose. Vis tiek arti 255 jų gyvena nepatenkinamuose arba bloguose butuose.

Kaip ypatinga slegianti bėda yra atsiskyra ir vienišumas, kuris apninka laisvai gyvenančius svetimšalius pabėgėlius, kai jie pasitraukia iš stovyklų ir barakų bendruomenių.

RED. PRIERAŠAS: Kai kuriuose lietuvių spaudos organuose užtikiname skiltį "Kiti apie mus", kur paprastai duodamos paimtos iš svetimtaučių spaudos pagyros lietuviams. Naudinga bus susipažinti ir su kitiškiška nuomone, ne specialiai apie lietuvius, bet apskritai apie pabėgėlius svetimšalius. Nelaikome tos nuomonės objektyvia, ji yra šališka ir sutirštinta. Tačiau nebūtų prasminga tos nuomonės neminėti ar nutylėti. Mums svarbu žinoti, kaip iš tikrųjų esame vertinami, kaip mūsų laikysena ir poelgiai atidžiai yra stebimi. Neturime galimybės atremti šią nuomonę savais tyrinėjimais ir statistikos duomenimis, tačiau privalome priminti plačiai žinomą ir neginčijamą faktą, kad kiekvienas vokiečių pabėgėlis ap- rūpinamas butu ir darbu vėliausia per metus laiko, tuo tarpu kai dešimtytis tūkstančių svetimšalių laukia socialinės stovybos butų nuo pat karo pabaigos, t.y. per 14 metų. O gyvenimas stovyklose ne vien tik svetimšalių, bet ir aplamai moralinį lygį veikia. Ir vokiečių stovyklose toks pat vaizdas ir nuotaika, tik apie tai tyrinėtojai nieko neužsiminė.

Inf.

## Motinos Dienos minėjimas Vasario 16 Gimnazijoje

Mokytojų Tarybos išrinkta komisija: A. Krivickas, H. Motga-bienė ir Stp. Vykintas suruošė Motinos Dienos minėjimą, kuris įvyko gegužės 8 d. II val. gimnazijos salėje.

Gyvą ir įdomią paskaitą apie Motinos Dienos prasmę laikė dr. J. Deveikė. Ji kvietė jaunimą suprasti ir mylėti motinas, kaip Tumas-Vaižgantas. Taip pat ji išskėlė motinų didvyriškas aukas, kurias jos sukrauna tautai sūnų ir dukterų žygiais ir darbais.

Po to dail. A. Krivicko meniškai dekoruotose ovalio formose moksleiviai ir moksleivės pasakė eilėraščių. Suoka ir Venckus L., Žitkevičius "Dainuok, Motule", Lukšaitytė, V. Ališio "Motina", Mačiulytė P. Vajčiūno "Motina" ir Baliulis J. Aisčio "Našlaitis". R. Čepulevičius paskaitė fragmentą iš N. Mazalaitės "Neatsisveikintų Motinų".

Žibutė Vykintaitė paskambino pianinu Chopino "Valsą" Mokyk. K. Motgabio vad. mergaičių choras gražiai padainavo keletą dainų, pritaikintų motinoms pagerbti.

Baigiamąjį žodį pasakė dir. dr. J. Grinius. Motinos buvo apdovanotos gėlėmis.



Chicago ASK Lituancios-Gintaro jaunųjų krepšinio komanda. Klupo iš kairės: J. Degutis, komandos globėjas, P. Nalis, J. Gydas. Stovi: J. Nalis, A. Vingelis, A. Gelažius, A. Čepulionis ir J. Šalčius. Z. Degučio nuotrauka



San Paulo (Brazilijoje) lietuvių choras su choro garbės pirmininku prel. P. Ragažinsku (vidury), S. Paulo vyskupu Dom Paulo, misijonierium Tév. J. Bružiku ir kun. J. Šeškevičiu. Dešinėje stovi choro dirigentas F. Girdauskas.

**MONCRIEF** Visų metų ORO VEDINIMAS  
• ŠALDO vasarą • ŠILDO žiemą  
Aplanky savo kaimynystės Moncrief pardavėją  
THE HENRY FURNACE CO. MEDINA, O.

Akimirksnių kronikos

Bronys Raila

„Apakintas kai kurių iliuzijų“ ... (4)

„Kai tatai įvyks (Rusija taps pirmąja „socialistine valstybe“ nuo pasaulio pradžios) mes ilgą laiką būsime kaip apsvaigę. Kai mes atsimosime, būsime nustoję savo atminties. Daug mūsų praeities būsime užmiršę ir neieškosime paaiškinimų tam, ko nebesuprantame. Naujoji tvarka mums bus taip įprasta, kaip miškas horizonte. Ji mus apsupa iš visų pusių, nieko daugiau nebus...“

Boris Pasternak, „Dr. Živago“.

Žinomas anglų romanistas G. Orwell 1949 m. trumpą laiką prieš savo mirtį parašė romaną, vardu „1984“. Turėdamas galvoje komunizmo išgalėjimą, jis ten pavaizdavo, kaip totalistinis pasaulis ir jo žmonės atrodys po 25 metų. Rašytojo genialumas ir ateities pramatymo tikslumas buvo toks, kad tiek ilgai laukti nė nereikia. Orwellinė pasaka bolševikinės Rusijos imperijoje jau dabar galutinai įsigyveno ir virto tikrove.

Pagal Orwellį, tasai „ateities pasaulis“ gyvena ir vadovauja šiais ideologijos ir moralės principais: vergija yra laisvė, karas yra taika, neapykanta yra meilė, melas yra tiesa, kančia yra laimė, pasityčiojimas ir paniekia yra pagarba, pavergimas yra išlaisvinimas...

Komunistinio gyvenimo praktika Rusijoje ir Lietuvoje, ir visur kitur, tai jau patvirtino ir įgyvendino. Jono Deksnio enkavedistinių tarybų prisipažinimai ir pareiškimai yra vienas iš daugelio tųjų 1984 metų ateities atodūsių. Atrodo, kad komunistinis mentalitetas tiek per gimė ir subrendo, kad pats visai nė nebejaucia, jog nuoširdžiausiai gyvena ir vykdo anuos principus.

Sustokime ties keliais būdingais pavyzdžiais...

Apie 1940-41 m. laikotarpį, t. y. apie pirmąjį bolševikmetį, kada J. Deksnys įstojo į Lietuvos Aktyvistų Fontą, NKVD tarydytojais surašė: „Šiandien apgailėstaudamas galiu pasakyti, jog aš tada nepajėgiau suprasti, kad Lietuvos liaudies pasirinktas tarybinio socialistinio gyvenimo kelias buvo teisingas. Deja, aš tada nesugebėjau įvertinti „aktyvistų“ politikos apgaulingumo ir nusikalstamumo...“

Be abejo, įvertinti tarybinio gyvenimo kelią nebuvo labai lengva, nes tada J. Deksnys bolševikų buvo jau areštuotas ir sėdėjo jų kalėjime, taigi, jam „Lietuvos liaudis“ parinko gana nešvelnų kelią. Kalėjime įstojus į aktyvistų tarpą, jam buvo kludoma įvertinti jų politikos apgaulingumą, nes, kaip vėliau jis pats pasakojosi, NKVD tarydytojais beveik per kiekvieną tarydymo sesansą jam su nagaika kirsdavo į klyną...

Reikalai dar keisčiau susiklostė nuo 1941 m. rudens, per 1942-43 ir 44 metus, NKVD tarydytojais brėžte pabrėžia Kremliuje ir Lietuvos kompartijos vis plačiau sklaidžiamą tvirtinimą, kad nacių okupacijos laikotarpiu lietuvių rezistencinės organizacijos ir politinės grupės nerodė jokio pa-

siapriėšimo Trečiojo Reicho politikai Lietuvos atžvilgiu. Priešingai, rašo čia pat tarydytojais: „Lietuvių nacionalistinių organizacijų pagrindinis tikslumas bei pasipriešinimas buvo prasiimanymas“ (1). Jos visos dirbo ranka rankon tik su naciais ir tik hitlerinių žvėrių naudai! Ir į J. Deksnio lūpas sudeadami žodžiai: „Su širdgėla šiandien turiu pasakyti, jog apakintas ir suklaidintas kai kurių iliuzijų, stojau į aktyvią veiklą buržuaziniame politiniame gyvenime vokiečių okupacijos metu“...

To laikotarpio „buržuazinis politinis gyvenimas“ Deksnui tačiau buvo nelabai buržuaziškas, nes jis turėjo gyventi nelegaliai, slapstydamasis pogrindyje nuo Gestapo akių, apakintas iliuzijos, kad pavyks taip išsilaukiyti ligi nacizmo galo. Bet nepavyko: Laisvės Kovotojų Sąjungos atstovas Vlrike, J. Deksnys pagaliau buvo nacių suimtas, uždarytas į kacetą visiems metams ir nusmerktas tikrai bado mirčiai, iš kurios leisgyvis išsigelbėjo, tik amerikiečiams atėjus į Beyreuthą.

Pareiškime taip ir trūksta bet kokio paaiškinimo, kodėl naciai jį suėmė ir kankino, jeigu jo veiklos pogrindiniškumas buvo tik „prasimanymas“ ir jis drauge su kitais tedirbo tik hitlerinių žvėrių naudai...

B. Pasternako herojus Dr. Živago, kaip atrodo, klydo sakydamas, kad sovietinis žmogus iš visų pusių jį apsupusioje naujojoje tvarkoje užmirš dalį pra-

Kurį laiką jau būdamas pilnateistu Tarybų Lietuvos pilietis, aš turėjau galimybę įsitikinti, kad mano aprendimas buvo teisingas. Aš matau žydinčią Tėvynę, kuri, plačiai išskleidusi visas kūrybines savo galias, broliškų Tarybių tautų šeimose užtikrintai žengia šlovingu socializmo keliu į mūsų apchosa didįjį tikslą - Komunizmą.

Žydėk ir klestėk mano brangi Tėvyne - Tarybų Lietuva.

„Tiesoje“ įdėta J. Deksnio „parodymų“ paskutinio lapo apačios faksimilė ir parašas (tikras). Paskutiniame sakiny nėra būtina reikalingo kabelio ir žodis „Tarybių“ be reikalo rašomas iš didžiosios raidės. Deksnys NKVD raštininkų klaidų nė netaisė...

eties ir nebeieškos paaiškinimų tam, ko jis nebesupranta. Sovietinis žmogus privalo turėti atsakymus į viską, net ir į tokius dalykus, kurių jis nesupranta ir niekadoms nematė.

Štai vėl pora atvejų, kai naujas „tarybinis pilietis“ J. Deksnys duoda atsakymus ir išaiškina nesuprantamas mįsles... 1944 metų rudenį Lietuvoje, Platelių miške, susirinko su vokiškais fašistais pasitarti „špionažo ir diversijos reikalais“ žudikas kapitonas Vilius, prof. Z. Ivinskis ir Dr. J. Pajaujis... Kitų nei nebeminima, nors jie buvo išmėnėti tokios pat rūšies kapitonu Vilius - Velavičiaus parodymuose, „Tiesoje“ paskelbtais dar praėjusiais metais. Deksnys čia „liudij“ apie įvykius, kuriuose jis nedalyvavo ir nematė, --vien dėl to paprastos priežasties, kad tų „diversinių pasitarimų“ metu jis buvo Vokietijoje ir sėdėjo nacių kacetė.

Bet antras J. Deksnio liudi-

jimas mane nuteikė smagiausiai iš visų kitų jo laiško liudijimų. Tai pavyzdinga enkavedistinė klasika! Tarydytojais įrašo, kad 1944 m. vasarą ar rudenį įvyko toks pažymėtinas dalykas: „Kada Tarybinės Armijos mušami vokiečiai iš Tarybų Lietuvos traukėsi į savo reičą, Jukūnas, pulk. M. Naujokas ir Algirdas Greimas suėjo į kontaktą su vokiečių žvalgybos karininkais, per kuriuos išgavo stambius ginklų ir šaudmenų kiekius besiformuojančioms buržuazinių nacionalistų gaujoms apginkluoti“...

Deksnys tai matė ir žinojo, vis tebesėdėdamas Vokietijoje nacių kacetė. Štai kas taip puikiai apginkluo tas gaujas -- tūkstančius Lietuvos partizanų ginklais ir šaudmenimis! Jeigu inžinierius Jukūnas ir pulkininkas Naujokas iš profesijos, kaip savaime suprantama, tikrai gali būti specialistai apginklavimo reikalais, tai man buvo viena iš maloniausių staigmenų patirti, kad mūsų švelnusis draugas Algirdas Greimas, toks jau nepraktiškas filologas, prancūzų literatūros ir poezijos žinovas, tokiu jaunemilitaristiškos išvaizdos ir ideologijos atstovas, -- pasirodo, irgi buvo ginklų pirklys! Mano nuomonė apie Greimą nuo šiol dar aukščiau pakilo. Reiškia, tik paskusk giliau po oda šį mūsų Egipto ir dabar Turkijos universiteto prancūzų kalbos ir literatūros profesorių -- ir atrasi, kad iš tikrųjų tai žudikų žudikas, ginklų pirklys, šaudmenų urmininkas, tarsi anas armenas Gulbenkianas. Oho, Greimas, -- štai kaip

jis įregistruotas Vilniaus NKVD archyvuose!

Bet nebe taip mandagiai ir pagarbiai atsiliepiama apie kitą laisvės kovų draugą -- Juozą Skrajūną - Daumantą, žinomas knygos apie Lietuvos partizanų veiklą autorius.

Apie jį rašoma: „Kada 1948 m. iš Lietuvos užsienyje atsiraado žiaurus banditas Juozas Lukša, neseniai aprašytas „Tiesos“ puslapiuose, apie kurio kraupius kruvinius darbus Lietuvoje man buvo gerai žinoma, aš tada įspėjau „vilkiniū“ veikėjus -- Krupavičių, Kairį, Sidzikauską ir kt. daryti viską, kad šis politiškai neatsakingas, morališkai išsigimęs ir sužvėrėjęs tipas negalėtų grįžti į Lietuvą... Krupavičiaus, Karvelio, Sidzikausko pastangomis Lukša buvo įpirštas prancūzų, o vėliau amerikiečių žvalgyboms. Jis buvo



Detroito lietuvių tautinių šokių grupės „Šilainė“ šokėjos.

J. Gaižučio nuotrauka

LITUVIŠKŲ FILMŲ PREMJERA WATERBURY

apmokytas šnipo ir žudiko „amato“. Po to, tų pačių buržuazinių politikų jis buvo palaimintas ir pasiūstas į Lietuvą žudyti ramių valstiečių ir plačiu mastu vystyti šnipinėjimą...“

Taip, Lukša buvo gerai pažįstamas Deksnui ir tik jo paruoštomis aplinkybėmis galėjo „atsirasti užsienyje“. Jie abu Baden Badeno pasitarimuose su Vliuku atstovavo Lietuvos partizanams ir tėvynės rezistencijai. Tiesa, kad būta nuomonių skirtumų dėl partizaninės veiklos pobūdžio Lietuvoje ir kad Deksnys pradėjo vis daugiau nemėgti Lukšos dėl jo kaikiurių fantastinių pažiūrų į partizaninio sąjūdžio ateitį (apie tai užsiminsime sekančioje kronikoje). Bet visdėto jie abu sutiko daryti kompromisą ir suteikti Vliukui tuojau pat net „egziliinės vyriausybės“ teisę, jeigu tatai vėliau vyriausioji Lietuvos rezistencinio pogrindžio vadovybė patvirtins (dėl ko Deksnys iš karto abejojo).

Apie tai dabar neužsimenama NKVD raporte, o įspainuojama į komiškiąsias nesąmones. Smulkus redaktorių paslydimas, bet be galo naivus. Juk jei Lukša buvo toks „žiaurus banditas“, toks „moraliskai išsigimęs“ ir taip „sužvėrėjęs tipas“, tai kaip ir kiek jį begalėjo dar daugiau apmokyti žudiko amato prancūzų ir amerikiečių žvalgybos! Jau greičiau jis jas galėjo ko dar pamokyti. Štai kas reiškia durnai persidyti liudijimą. Būtų daugiau patikėtina, jei raportas, pavyzdžiui, paliudytų, kad Lukša buvo apmokytas dar įmančiau žudyti ramius tarybinius valstiečius kokioje anuometinio visos Rusijos NKVD viršininko Berijos užsienyje įsteigtoje imperialistinėje, antitarybinėje, diversantinėje mokykloje. Tada gal ir patiktum žmogus...“

Bet sovietinė logika yra kita. Pvz., po 1948 metų Vliukui nusistačius remti Lietuvos partizanų veiklą ir kitokiais būdais sustiprinti vadinamąjį laisvinimo akciją, raporte Deksnio lūpomis pareiškama: „Tada aš vis labiau ėmiau įsitikinti, kad buržuazinių nacionalistų politinė veikla emigracijoje yra ne tik tuščia ir kvaila, bet tautos atžvilgiu žalinga ir pražūtinga“... Galima buvo ir taip įsitikinti, bet argumentavimas labai keistas. Deksnys taip absurdiškai nemokėjo galvoti, jo minties eiga visada būdavo logiška. O „buržuazinė“ logika yra paprasta: jeigu politinė veikla emigracijoje yra ne tik tuščia, bet ir kvaila, --tai jokia tuščia ir kvaila veikla niekam nebebūna nei žymiau žalinga, nei juo labiau pražištinga.

Jeigu tačiau Lietuvos okupantui atrodo, kad užsienio lietuvių politinė veikla ir pastangos teikti talką tėvynės tautinei rezistencijai vis tebėra žalingos ir pražištingos, tai matyt, kad okupanto atžvilgiu jos nėra visiškai tuščios, ne taip jau baisiai kvailos.

Kad Deksnio raportui būtų suteiktas pilnas patikimumas, NKVD pavartoja dvi priemones. Pirmoji, --labai jau rūpestingas tokiu atveju tardomųjų atsargumas suminėti nors ir daugybę pavardžių, bet tik tokių asmenų, kurie arba bolševikų jau

Gegužės 29 dieną, 2:30 po pietų, šv. Juozapo parapijos salėje, pirmą sykį viešai bus rodomi du lietuviški garsiniai filmai. Apie tai, kad nauji dokumentiniai filmai ruošiami viešumai, teko jau seniau nugirsti. Galiausia jie jau pagaminti, ir lietuviškoji visuomenė pati galės juos pamatyti ir įvertinti. Pirmasis filmas p a v a d i n t a s TREMTIES MOKYKLA, o antrasis -- LIETUVA -- EUROPOS NUGALĖTOJA.

Pirmasis filmas dokumentuotą Vasario 16-sios gimnazijos Vokietijoje gyvenimą. Patiekęs gimnazijos rūmų ir parko vaizdus, filmas nukelia žiūrovus ir į pačias patalpas. Rodomas

nužudyti ar sėdi jų kalėjimuose, arba gyvena užsieniuose. Vadinasi, patikėkite, suimtas buvo atsargus ir padorus ir tik apie tokius tekalbėjo.

Antroji, --pabaigai „Tiesoje“ įdėta Deksnio raporto faksimilė, kelios mašinosčio eilutės ir jo parašas. Reiškia, tokį „laišką“ laikraštis tikrai gavo, štai ir jo paskutinių eilučių fotografija... Tiesa, Deksnio parašas teisingas, jo paties ranka pasirašytas. Bet vistiek, ir su tomis keliomis eilutėmis vėl bėda, vėl NKVD redaktorių neapsižiūrėjimas. Laikraščio korektoriai tekstą teisingai ištaisė, bet rankraštyje paliktos rašybos ir skyrybos klaidos. Tarydytojais ir kiti raporto redaktoriai parašė apie tarybines tautas iš didžiosios raidės (sakinio viduryje -- „Tarybinių tautų šeimoje“) o paskutiniame sakinyje prieš žodžius „mano brangi Tėvyne“ pamiršo čia būtina reikalingą kabelį.

Ot to mažo kabelio nebuvimas ir pražudo visą „autentiškumą“. Jonas Deksnys gerai moka lietuvių kalbos rašybą ir skyrybą, tokių klaidų jis pats nebūtų padaręs. Bet jis pasirašė raštininkų jam jau surašytą laišką, netaisydamas paruošto teksto rašybos ar skyrybos trūkumų.

Prakeiktas kabelis, sudarkęs visą muziką!

Sekantioje kronikoje: --Kas nutraukė santykius?

mokytojų kambarys su tos gimnazijos mokytojais, darbas atskirose klasėse, dainuoja gimnazijos choras, mokiniai laisvalaikiu rungiasi su vokiečių futbolo komanda ir galiausia tos gimnazijos buvęs ir dabartinis direktoriai, mokytojai bei a. a. vysk. Padolskis aptaria gimszijos praeitį, ateitį ir kitokius reikalus. Filmas paruoštas ir įkalbėtas P. Jasiukonio bei įdai nuotas rodomos gimnazijos choro.

Antrasis filmas -- Lietuva -- Europos nugalėtoja -- gamintas Litu-Filmo pačioje pasaulio filmų sostinėje Hollywoode, turbūt, todėl ir vardas baisiai prašmatnus. Filmo centre, atrodo, yra 1939 metų Europos krepšinio pirmenybės, kuriose Lietuva nugalėjo visą Europą. Šalia to, rodoma 1938 metų Olimpijada Kaune ir grafiški istorijos vaizdai, siekij gana ankstyvus mūsų tautos praeities laikus. Šiame filme telpa ir Prano Lubino bei dr. O. Norem'o filmuoti anų įvykių vaizdai. Užfiksuota daugelis ano meto veikėjų bei sportininkų veidų, kalbų ir vaizdų. Filmas įkalbėtas Br. Railos ir A. Dundzilos. Filmai yra 45 min. ilgio kiekvienas.

Filmų premjera Waterbury įvyksta Lietuvių Tautinės Sąjungos skyriaus pastangomis. Teko patirti, kad filmai bus rodomi vėliau ir kitose vietovėse. Tuo reikalu besidomintieji turėtų kreiptis į p. Povilą Jasiukonį, 269 Norton St., New Haven, Conn. V. V.

Kas Dirvos neskaito - daug nustoja!

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

Naujiems skaitytojams prenumerata metams tik 8 doleriai

PASINAUDOKITE PATIKIMU, KRUOPŠČIU IR GREITU FIRMOS PATARNAVIMU SIUNTINIAI SIUNČIAMAI Į SOVIETŲ RUSIJĄ, Lietuvą, Ukrainą, Baltgudiją, Latviją, Estiją ir kitas respublikas GENERAL PARCEL & TRAVEL CO., INC. Licensed by USSR. 135 WEST 14th STREET NEW YORK 11, N. Y. Tel.: CHelsea 3-2583. 2134 W. Chicago Ave. CHICAGO 22, ILL. Tel. Dickens 2-8232. 3216 Sunset Blvd. LOS ANGELES 26, Cal. Tel. NOrmandy 5-9887. 141 Second Avenue NEW YORK CITY Tel. GRamercy 5-7430. 39 Raymond Plaza W. HARTFORD, N. J. Tel. MArket 2-2877. 132 Franklin Ave. HARTFORD, CONN. Tel. CHapel 6-4724. 900 Literary Road CLEVELAND 13, OHIO Tel. TOWER 1-1461. 332 Fillmore Ave. BUFFALO 6, N. Y. Tel. MObawk 2674. 359 W. Broadway S. BOSTON 27, Mass Tel. AN 8-5040. 11339 Jos. Campau DETROIT 12, MICH. Tel. TOWnsend 9-3980. 632 W. Girard Ave. PHILADELPHIA 23, PA. Tel. WALnut 5-8878. Mūsų didžiulė firma turėdama tūkstančius patenkintų klientų 100% garantuoja pristatymą. Kiekvienas siuntinys išsiunčiamas laike .48 val. ir adresata pasiekia per 6-7 savaites (oro paštu laike 7-12 dienų). Įstaigose yra pirmos rūšies pasirinkimas įvairių prekių. Reikalaukite mūsų nemokamų katalogų, kuriuose rasite informaciją apie naujas mūsų normas ir patarnavimus. Atsiminkite, kad mes esame specialistai kas liečia siuntinių persiuntimą.

TRECIOKAS AGENCY SENIAUSIA LIETUVIŠKA KELIONIŲ AGENTŪRA Kelionių bilietų parūpinimas ir pinigų persiuntimas į visus kraistus TAIP PAT IR VISOKIOS RŪŠIES APDRAUDA Kur tik besiruošūmėt keliauti, tuoj susirikiškite su mūsų įstaiga. ALBINAS IR KAZYS TRECIOKAI 311 Walnut Street, Newark 5, N. Jersey Telefonas: MArket 2-4867

**SPORTAS**

**IŠ LIETUVOS**

Karaliaučiaus stalo teniso atvirose pirmenybėse dalyvavo Lietuvos atstovai, užimdami pirmas vietas: šiaulietis J. Markevičius baigmėje nugalėjo Vedrovą, mišrus dvejetas baigėsi J. Markevičiaus ir N. Visockaitės laimėjimu, dvejetai taip pat šiauliečių J. Markevičiaus — A. Jonėno, moterų vienetas — N. Visockaitės.

Šachmatininkui V. Mikėnui

sukako penkiasdešimt metų. Ta proga, vlniškis "Sportas" atspaudė platų straipsnį, kuriame rašoma, kad TSRS nusipelnęs sporto meistras, Lietuvoje pirmą kartą pasirodė 1931 m. Klaipėdos turnyre (jis gimęs Estijoje) ir nuo to laiko apsigyveno Lietuvoje. Būdamas Lietuvos meistras, jis vadovavo Lietuvos rinkinei, žaidė pasaulinėse Olimpijadėse Pragoje, Folstone, Varšuvoje, Miunchene, Stockholme, Buenos Aires. Antrojo karo metu V. Mikėnas gyveno SS ir 1944 m. dalyvaudamas pirmenybėse, pasidalino V-VI vieta. 1952 m. V. Mikėnas įstojo į komunistų partiją. Prie didžiausių jo laimėjimų reikia priskaityti per-

gales prieš dabartinį pasaulio meistrą Latvijos žydą M. Talį, Keresą, Štalbergą, Botvininką, Florą. Jis yra įnešęs nemažą indėlį į šachmatų teoriją (Alio-chino gynyba, angliškoji partijos pradžia) ir sukūręs vadina-mąją lietuviškąją gynybą (d 4, žc 6). Jis parašė pirmą lietuviš-ką knygą apie šachmatus.

Rygos KN futbolo komandoje žaidžia net šeši lietuviai. Mat, KN komanda yra kariškių, o mūsų broliai Rygoje atlieka kari-nę tarnybą.

Jugoslavijos Lagrebe pasibaigė Europos stalo pirmenybės. Už S. S-gą dalyvavo A. Sauno-

ris, R. Paškevičius, N. Ramanauskaitė, estė Palserv, gruzinė Zacharian ir keli ruseliai. Daug vilties patekti į baigmę nebuvo, tačiau moterys pasirodė neblogai, užimdamos savo grupėje (po stiprių vengrių ir čekių) trečią vietą, o "SS vyrai" (paėmiau į kabutes, kadangi Rusijos imperiją atstovavo pavergtos tautos) savo grupėje buvo penkti. Iš vyrų geriausiai pasirodė A. Saunoris (R. Paškevičius žaidė labai silpnai) ir paš-moteris — gruzinė Lacharian. Komandiniu meistrumu vyrų ir moterų grupėse liko vengrai.

Stebėtina, kad į stalo teniso tvirtovę, smarkiai pretenduoja švedai, kurie vyrų grupėje už-

ėmė antrą vietą. Reikia pažymėti, kad N. Lietuvos rinktinė, pasaulinėse (mano pabraukta — K. B.) pirmenybėse Kairo mieste užėmė ketvirtą vietą, o pirmenybėse Londone, populiariausiu pirmenybių žaidėjų žiūrovų ir dalyvių tarpė buvo lietuvis Dziudziliauskas... dėl savo skambios pavardės, sutrumpintai vadinamas "Dziudzi".

Tik dabar paskelbtos pasaulio jaunių lengvosios atletikos geriausių pasekmės. Disko metime V. Jaras užima pirmą vietą. Jo pasekmė 50,28 m. Be to, kaulnietė A. Stančiūtė ieties metime yra trečia (49,81 m.). Į dešim-

tuką dar patenka Patamsytė ir Maskoliūnaitė.

Kiekvienais metais, lenkai ruošia J. Kusociskio garbei (žymus Lenkijos lengvaatletis, laimėjęs Los Angeles olimpijadėje 10 km. bėgime aukso medalį, žuves kare su vokiečiais — K. B.) didelės lengvosios atletikos rungtynes. Siemet jos įvyks birželio 11-12 d.d. Varšuvoje. Į jas numatoma pakviesti geriausius pasaulio lengvaatlečius, jų tarpe ir mūsų B. Zalagaitytę-Kalėdienę.

Septyniolikametis B. Jakšto-nis 200 m. krūtine pasiekė naują Lietuvos rekordą — 2:42,3 min. K. B.

**DIRVAI AUKOJO**

Prenumeratą pratęsiant Dirvą aukomis parėmė:

- Girčys B., Chicago ....\$2.00
- Diržys A., Brooklyn 10.00
- Gavorskas H.,
- Venezuela ..... 5.00
- Kregždė J., Cincinnati 2.00
- Meiliūnas M., Toronto 5.00
- Paltus S. J.,
- Los Angeles ..... 5.00
- Rutkauskas V., Clev. 1.00
- Tveras A., Chicago .... 5.00
- Ginčauskas B.,
- Hammond ..... 2.00
- Aukštuolis V., E. Chic. 2.00
- Gešventas A., Chicago 2.00
- Budrys K., Brunswick 2.00
- Čepukaitis V., Clev. .... 1.00
- Gaigalas P., Chicago .. 2.00
- Mažeika M., St. Joseph 2.00
- Paskus P., Detroit .... 2.00
- Pleakis A., Cleveland 5.00
- Patt R., M. D., Clev. 5.00
- Vilutis J., Chicago .... 2.00
- Vėbra P., Chicago .... 5.00
- Janulaitis V., Chicago 5.00
- Rėklaitis A., Chicago 2.00

Visiems aukotojams širdingai dėkojame.

**DAUGIAUSIA RUSŲ YRA LATVIJOJE**

1959 m. sausio mėn. Centrinis Sovietų Rusijos Statistikos Biuras pravedė bendrą gyventojų surašymą. Mums labai įdomūs statistikos duomenys, kurie liečia Lietuvą, Estiją ir Latviją. Pagal šią statistiką Lietuvoje yra 2,326,000 gyventojų, kurių 97,8% per surašymą pareiškė, kad jų gimtoji kalba yra lietuvių. Latvijoje yra 1,400,000 gyv., latvių gimtoji kalba 95,1%. Estai priskirti prie ugro-finų. Jų gyventojų esą 969,000. Gimtoji kalba 95,1%. Iš viso lietuvių es-tų ir latvių esą 4,7 mil. Rusų gyvena Lietuvoje 231,000., t.y. 8,5% Lietuvos gyventojų skaičiaus. Daugiausiai rusų gyvena Latvijoje: 556,00., t.y. Estijoje esą 260.000 rusų, t.y. 21,7%. Žy-dų Lietuvoje esą 25,000, Latvi-joje 37,000 ir Estijoje 5,000. Lie-tuvoje gyvena dar 230,000 lenkų, Latvijoje jų 60,000.

Iš šios statistikos matyti, kad Sovietų imperijoje, įskaitant po antrojo Didžiojo Karo pavergtas tautas, yra 114,6 mil. rusų arba 37,4% visų gyventojų skaičiaus, kolonizuotų tautų yra 187,5 mil. arba 61,1%. Įmigruvusiųjų ir atvykėlių yra 4,7 mil. arba 1,5%.

Taigi, dabartinė Sovietų Rusijos imperija yra kolonizacinė valstybė, nes rusų mažuma, komunistų partijos diktatūros forma, valdo daugumą.

**Kiekvienas\* su Ohio automobilio numeriu automatiškai dalyvauja**



**\$250,000**

*dream* **Jackpot**

**NIKO PIRKTI! NE KONKURSAS! JOKIO REGISTRAVIMOSI! TIKTAI PATIKRINKIT SAVO AUTOMOBILIO NUMERĮ PAS SOHIO KAS SAVAITĘ VIENA IŠ ŠIŲ SVAJOTŲ DOVANŲ DUODAMA KAS SAVAITĘ!**



**KELIONĖ APLINK PASAULĮ DVIEM ŽMONĖMS!** Trijų savaričių kelionė aplink pasaulį. Jūs pamatysit Didž. Britaniją, Prancūziją, Italiją, Lebanoną, Indiją, Honkongą, Japoniją, Havajus.



**LIUKSUSINIS PARENGTAS KRUZERIS!** 23 pėdų uždaras kruzeris su V-8, 185 HP motoras, sulenkiamas stogas, vandens pompa, kilnojama lempa ir kiti priedai.

**\$4,000 COLLEGE STIPENDIJA!** \$4,000 apmokėti kolegijos mokslai. Laimėtojas pasirenka bet kokią kolegiją ar universitetą.



**DAUGIAU KAIP 15,000 KITŲ SVAJOTŲ DOVANŲ IKI \$1,000 VERTĖS**



**NAUJAS 1960 AUTOMOBILIS KIEKVIENĄ SAVAITĘ!**

Visai nauji 1960 modeliai. Kiekvieną savaitę laimėtojas pasirenka iš trijų rūšių, tą savaitę duodamą.

**KIEKVIENĄ SEKMADIENĮ PASKELBIAMAS NAUJAS SĄRAŠAS!**

Kiekvienas\* Ohio automobilio numeris automatiškai dalyvauja. Kiekviena savaitė nauji laimėtojai išskabinami Sohio gase stotyse. Laimėjantieji numeriai buvo surinkti nepriklausomos statistikos organizacijos, garantuojant lygų padalinimą visam Ohio. Laimėtos dovanos turi būti praneštos kiekviena savaitė.

\*GRATIS NUMERIAI NEIŠKAITOMI. Jei laimintis numeris yra registruotas bendrovės vardu, o ne pavienio žmogaus, Sohio pasilieka teisę nustatyti, kuris to automobilio vairuotojas gaus dovaną.

**Prasideda Gegužės 22 pas**



**3 DALIŲ MINK APSIAUSTAS!**

Pasirinkimas iš liuksusinių pilno ilgio paltų, tikrojo mink, puikios rūšies ir klasiško stiliaus.

**WHEN BUYING OR SELLING A HOUSE**

Use our Escrow Service  
Protect both parties in the deal

**The Cleveland Trust Company**  
THE BANK FOR ALL THE PEOPLE

**CLEVELANDE ir apylinkėse**

• **Lietuvių Moterų Ratelis** minėjo savo 35 metų gyvavimo sukaktį, gražia vakariene Bowen's restorane. Dalyvavo dar kelios narės, kurios ratelį steigė. Malonu buvo, kad čia gimusios ratelio valdybos narės programą pravedė tik lietuvių kalba. Parengimui vadovavo vicepirmininkė Elena Schneider (Baltrukonytė).

Apie ratelio įsisteigimą ir veiklą kalbėjo dabartinė pirmininkė Marė Miščikienė ir K. S. Karpus, kuriam pirmininkė, viena pirmutinių narių, priskyrė ratelio įsisteigimą 1925 metais. Kalbėjo ir E. Noreikienė, specialiai su vyru atvykusi iš iškilmės iš Miami, Floridos.

Moterų ratelis susidėjo iš tautinės srovės moterų veikėjų, talkinusių tautinės srovės veikloje: Dirvos, Lietuvių salės parengimuose, SLA, Tėvynės Mylėtojų ir kitose organizacijose. Daug dirbo steigiant Lietuvių Kultūrinį Darželį, tremtiniams rūbus renkant, Čiurlionio ansamblių Clevelandą parkviečiant ir t.t.

Dabartinės valdybos sekretorė Ona Baltrukonienė, sekretoriaujanti 30 metų, ir kasininkė S. Praškevičienė, šia proga apdovanotos už jų nuoširdų darbą.

• **Genovaitės Jasukynaitės ir Henriko Pikturnos** sutuoktuvės įvyksta šį šeštadienį, gegužės 21 d., 9:30 val. Naujosios parapijos bažnyčioje. Abu jaunieji aktyvūs lietuviškųjų organizacijų nariai.

• **Mirė Jonas Polteris**, vyresniosios kartos ateivis ir lietuviškųjų organizacijų rėmėjas, aktyviai veikęs SLA 14 kuopoj. Mirė gegužės 16 d. W.R.U. ligoninėje, ilgesnį laiką sirgęs. Buvo pirmojo pasaulinio karo veteranas. Paliko žmoną Josephine, sūnų Joną ir dukterį Frances.

• **Moteris**, savo namuose, sutinka saugoti vaiką. Amžius nesvarbu. Kreiptis: 945 E. 78 St., telef.: UT 1-9359. (61)

**Parduodamas namas** E. 120 St. ir St. Clair. Vienas prie kito, po 6 kamb. Kilimai. Dvieju mašinų garažas. Taip pat po 3 kamb. trečiam aukšte pajamoms. Kaina \$19,500. Šaukti: MU 1-5231. LI 1-4390 (56, 59)



Čiurlionio ansamblio bosai J. Citulis, A. Bielskus, I. Verbyla, H. Johansonas, P. Lelys ir V. Raulinaitis jus kviečia į ansamblio jubiliejinį koncertą - balių, kuris įvyks birželio 4 d. Clevelande. Dirvos nuotrauka

**BUVUSIEMS ČIURLIONIO ANSAMBLIO NARIAMS**

Jau 20 metų prabėgo nuo atmintinos dienos, kai Vilniuje gimė L. T. M. Čiurlionio ansamblis. Tada neatrodė, kad šio meno sambūrio kelias nusidrieks per karo nuteriotą Europą ligi Amerikos ir visur ras galimybes plačiai pasireikšti.

**Parduoda**

Pigiai, geram stovy, parduodami šie dalykai: vaikų vežimėlis (mažai vartotas), skalbimo mašina (su volais arba automatine), virtuvinis gazo pečius. Skambinti 6-9 val. vak. tel. LI 1-0476. (61)

**GERI NAMAI**

**Plytinis, 4 šeimų.** East 71 St. Po 4-6 kamb. Naujai dekoruoti. Nauji gazo pečiai. Variniai vamzdžiai. \$280.00 pajamų per mėnesį. Kaina \$31,800.

**Netoli St. Vitus, Plytinis** 6 šeimų su naujais porčiais. Po 4 kamb. Pajamų \$4,140 per metus. Kaina \$35,900.

**Oakcrest Realty**  
764 East 185 St.  
EX 1-0631 IV 6-4996

**VILLA RUTA**

prie Pymatuning ežero vasaravimo sezoną pradeda birželio 15 d. Taigi jau pats laikas rezervuoti vietas poilsiui, žvejybai, maudimuisi.

Norintieji jau dabar savitais priemonėmis ar iškylos surengti, susitarkite iš anksto su V. Nagevičiene — WH 2-4500.

Villa Rūta pasiekama važiuojant 6 keliui iki Andover. Paskui 85 iki Lake Rd. Pasukus į kairę už ¼ mylios ir yra Villa Rūta.

Šimtai balsingų vyrų ir merginų per tą laiką garbingai dirbo, aukojosi ir skyrė geriausias savo jėgas ansamblio užsibrėžtiems tikslams siekti. Bet įvairios sąlygos daugelį privertė pasitraukti iš aktyviųjų ansamblio narių tarpo.

Čiurlionio ansamblis, jausdamas, kad buvusieji aktyvūs čiurlioniečiai vis dar gyvai seka ir bent mintimis dalyvauja ansamblio darbe, norėdamas vėl draugėn susibūrus kartu paminėti savo dvidešimtmetį, kviečia visus buvusius čiurlioniečius dalyvauti ansamblio dvidešimtmečio koncerte ir iškilmėse birželio 4-5 d.d. Clevelande. Nežinodami visų adresų, visus buvusius čiurlioniečius šį pranešimą prašome laikyti ir pakviesti.

Apie savo dalyvavimą prašome pranešti iki gegužės 29 d.: Čiurlionio Ansamblis, 10908 Magnolia Drive, Cleveland 6, Ohio, U.S.A.

L. M. T. Čiurlionio Ansamblio Taryba

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti

**SEKMADIENĮ, GEGUŽĖS 22 D., 6 VAL., SV. JURGIO PARAPIJOS SALEJE ĮVYKS 16 VASARIO GIMNAZIJAI REMTI**

**VAKARAS**

Meninę dalį išpildys jaunimas.

Sokiams gros Neolithuanų orkestras.

Turtingas bufetas, laimėjimai.

Visuomenę kviečiame gausiai dalyvauti ir paremti gimnaziją. Įėjimas 1 doleris, moksleiviams 50 c.

Rengia rėmėjų būrelių vadovai

**Kas tas Montessori metodas?**

Paskutiniu laiku mūsų spaudoje vis dažniau pasirodo žinių apie Chicagoje atkurtą Amerikos Lietuvių Montessori Draugiją ir jos veiklą. Atrodo, kad šeimos, ypač turinčios priešmokyklinio amžiaus vaikų, yra parodžiusios nemažai susidomėjimo. Gaila, kad ligi šiol pas mus pasirodė tik labai nedaug žinių apie pačią daktarę Mariją Montessori, šio sąjūdžio pradininkę bei apie patį Montessori auklėjimo metodą.

Besidomintiems tėvams pravartu būtų paskaityti Lietuvių Enciklopedijos 19-tąjį tomą, kuriame M. Varnienė ir D. Petrutytė duoda Dr. Montessori biografine santrauką, išryškina pagrindinius montessorinio auklėjimo principus ir informuoja apie tarptautinį Montessori sąjūdį bei nuveiktus darbus Lietuvoje.

Nežiūrint, kad šis priešmokyklinio auklėjimo metodas rado labai platų atgarsį ir buvo pritaikintas net gimnazijos lygyje visame civilizuotame pasaulyje, bet Amerikoje jis nebuvo populiarus.

**The Catholic Universe Bulletin**, gegužės 13 numerįje informuoja, kad Amerikos Montessori Sąjunga yra užplanavusi pastatyti pusės milijono vertės mokyklą Whitby vardu, Bridgeporte, Connecticut valstijoje, kuri taps pirmuoju Montessori Sąjungos centru Amerikoje.

Lig šiol mokykla veikė be savo nuosavų patalpų dvejus metus. Joje mokėsi 65 mokiniai nuo 3-12 metų amžiaus. Per tą trumpą laiką, vadovaujantis Montessori metodu, 4 metų amžiaus vaikai rašo, 5 metų skaito, 7-9 metų sprendžia lengvus algebros ir geometrijos uždavinius, 10 metų gali kalbėti viena svetima kalba ir rašyti lotyniškai.

Nors Whitby centras yra Amerikos katalikų pasauliečių pionieriškas užsimojimas, Montessori metodas buvo naudojamas visokių tautybių auklėtojų. Pavyzdžiui yra paimta savo dienoraščiu išgarsėjusi žydė Anne Frank, kuri lankė Montessori metodo mokyklą.

Ateinantį šeštadienį, gegužės 21 d., 8:15 vakare, visi clevelandiečiai yra kviečiami susipažinti su Montessori metodu. Elizabeth Stephenson, Tarptautinės Montessori Sąjungos atstovė ir Whitby mokyklos mokytoja, skaitys paskaitą Our Lady of Angels mokykloje, apatinėje salėje. Adresas: 3644 Rocky River Drive. Įėjimas, greičiausia, laisvas, bet nepažymėta.

Kas iš mūsų lietuvių norėtų rasti daugiau medžiagos apie Montessori metodą, tesikreipia į Clevelando Centrinės Bibliotekos Sociologijos Departmento švietimo skyrių.

Janina Puškorienė

**20 metų tos srities praktika**  
Vokiečių radijų taisymas  
**TELEFUNKEN**  
Authorized Factory Service  
TELEFUNKEN HI-FI STEREO SETS

**SCHWAB RADIO & T. V.**  
Sales and Service  
11615 DETROIT AVENUE  
CLEVELAND 2, OHIO  
Sandėlyje didelis pasirinkimas įvairiausių modelių  
LAKEWOOD 1-4669

**I. J. SAMAS JEWELER**  
Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai. Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairus dovanų pasirinkimas.  
7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre  
Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

**EAST CLEVELAND - EUCLID & SUPERIOR AVE.**  
SAVINGS EARN OPEN EVERY SATURDAY UNTIL NOON  
**4% SUPERIOR SAVINGS**  
ACCOUNTS INSURED TO \$10,000  
HOME AND REMODELING LOANS  
CORNER 68TH - SUPERIOR AVENUE

**JAKUBS & SON**  
**FUNERAL HOMES**  
Vėsinamas oras Jūsų patogumui  
Della E. Jakubs & William J. Jakubs  
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai  
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.  
6621 Edna Avenue EN 1-1763  
936 East 185 St. KE 1-7770

**L.T.M. ČIURLIONIO ANSAMBLIO**  
**20 METŲ JUBILIEJINIS KONCERTAS IR BALIUS**  
**ŠEŠTADIENĮ, BIRŽELIO 4 D. Pradžia 7 v.v.**  
SLOVENIAN AUDITORIUM, 6417 St. Clair Ave., Cleveland  
**PROGRAMĄ IŠPILDYS: VYRŲ, MOTERŲ IR MIŠRUS CHORAS, LIAUDIES INSTRUMENTŲ ORKESTRAS.**  
DIRIGUOJA ALFONSAS MIKULSKIS DALYVAUJA SOLISTĖ ALDONA STEMPUŽIENĖ  
ŠOKIAMS GROS CHICAGOS LIETUVIŲ ORKESTRAS, VADOVAUJAMAS L. BICHNEVIČIAUS  
Kvietimai nuo \$1.00 iki 4.00 gaunami Dirvoje, Spaudos Kioske, Prekybos Namuose ir pas čiurlioniečius.

## KAS IR KUR

• Punsko lietuvių ansamblis gegužės 10 d. turėjo lietuvių dainų ir tautinių šokių koncertą Varšuvos didžiajam teatre — Teatr Narodowy.

• Pasiuntinybės patarėjas prof. J. Baltrušaitis buvo atskridęs iš Paryžiaus į Romą, kur tarėsi su min. S. Lozoračiu tolimesnio Lietuvos atstovavimo Paryžiuje reikalais.

• Akademinio Skautų Sąjūdžio pasaulinio steigimo filisterių suvažiavimas gegužės 28-30 d.d., Christiana Lodge, Michigan, rengimo komisija prašo savo narius paskubėti registruotis. Kaina suvažiavimo dalyviams \$7.00 parai.

Visi ASS filisteriai ir studentai nutraukę korp. Vytis senjorai bei ASD tikrosios narės registracijos žinias neatidėliojant siųskite fil. J. Karkliui, 3330 W. 66 Pl., Chicago 29, Ill.

Dėl platesnių informacijų susisiekti iš Chicago iš Christiana Lodge reikalais prašome kreiptis į t. n. R. Gustaitienę — 6016 South Campbell Ave., Chicago 29, Ill. Tel. HE 6-1704.

• Dr. R. O. Patt, mokėdamas metinę prenumeratą atsiuntė ir \$5.00 auką.



**JUSTINAS STRIMAITIS**, kanklių muzikos populiariojas, miręs š.m. vasario 15 d., Lietuvoje, sulaukęs 65 m. amž., visą savo gyvenimą buvo pašventęs lietuvių liaudies muzikai, nesigalėdamas darbo ir lėšų. Kada Vilniuje kūrėsi liaudies meno ansamblis, jis jį aprūpino kanklėmis ir visą laiką dirbo kanklių instrumentų patobulinimui.

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti



Lietuvių Rašytojų Draugijos premijos teikimo iškilmėse Hamiltone (Kanadoje) dalyvavusieji svečiai. Iš kairės Kanados Lietuvių Dienos rengimo komiteto vicepirm. K. Baronas, Nepriklausomos Lietuvos red. J. Kardelis, V. Kralikauskienė, komiteto pirm. J. Varanavičius, P. Alšėnas, kun. dr. J. Tadaruskas, Toronto LB pirm. J. Simanavičius, adv. Liudžius ir kiti.

A. Juraičio nuotrauka

## ARGENTINOS LIETUVIŲ VEIKĖJŲ PASITARIMAS

Rašytojui ir veikėjui K. Čibirui, Lietuvos Atstovybės tarnautojui iš Urugvajaus apsilankius Buenos Aires, P. J. Gilvydžio namuose buvo suauktas lietuvių visuomenės veikėjų susirinkimas. Susirinkime plačiai buvo pasikalbėta su P. K. Čibiru apie lietuvių kultūrinę ir visuomeninę veikimą Pietų Amerikoj. Svarstyti šie reikalai:

A. a. gen. T. Daukantui paminklo pastatymo klausimas.

Lietuvos okupacijos 20 metų paminėjimas.

Žalgirio mūšio 550 metų sukakties paminėjimas.

Pasiųsti Argentinos lietuvių atstovą į ruošiamą Pietų Amerikoje lietuvių kongresą Brazilijoje, kuris įvyks Sao Paulo ateinančių pavasarį. Į kongresą, visų susirinkusių nuomone, vykti buvo pasiūlyta P. J. Gilvydžiui su lietuviškomis filmomis. Vykti galės ir kiti, kurie pajėgs apsimokėti kelionės išlaidas.

Baigiantis posėdžiui Danutė Gilvydienė visus pavažiavo užkandžiais ir gėrimais.

Dalyvis

## KUR ATOSTOGAUTI?

Kiekvieno žmogaus jėgos metų bėgyje išsenka ir joms atgauti reikalingas ramus poilsis, malonios atostogos. Mūsų vasarvietėje — **Osterville Manor** — Jūs rasite ramų, malonų poilsį ir tikrai atgausite visas per paskutinius metus išsikvotas jėgas.

**Osterville Manor** yra gražiam pušynais apaugusiam Cape Codo pusiasalyje prie Atlanto, kur šiltosios srovės vandens temperatūra 70-80 laipsnių. Visi mūsų vasarvietės svečiai naudojami uždaru (privatišku) paplūdimiu, kurio švarus smėlis dar po kelis kartus valomas ir sifojamas, todėl jį paplūdimį tegalima jeiti tik su atskirais leidimais, kuriuos parūpiname visiems svečiams. Prie paplūdimio yra automobiliams saugoti vieta, už kurią atskirai mokėti nereikia. Mūsų vasarvietės kainos yra labai žemos, jas lyginant su kitomis panašiomis vasarvietėmis, todėl tikime, kad Jūs apsispręsite savo atostogas praleisti pas mus — Cape Code Osterville Manor vasarvietėje.

Mes būsim labai laimingi, jei apsispręsdė atostogauti susisieksite su mumis ir pranešite, kuriuo metu žadate atvykti, kad galėtume Jums rezervuoti kambarius, kad atvykę nebeturėtumėte jokio rūpesčio ir galėtumėte visą atostogų metą skirti po-



Detroito lietuvių tautinių šokių grupė "Šilainė" neseniai atšventė 10 metų jubiliejų. Grupe vadovauja Galina Gobienė.

## DETROITO LIETUVIŲ ŽINIOS

### Malonumas ir pareiga gamtos prieglobstyje

Pasitaikius gražiam orui sezono atidarymas Nidos vasarvietėje puikiai pavyko. Suvažiavo gražus būrys iš Detroito, Ans Arbor, Flinto ir Saginaw lietuvių, jų tarpe: gen. J. Černius su jonia, prof. dr. A. Damušis su šeima, kun. J. Kluonius ir daug kitų mielų svečių. Nemaža buvo ir gražaus jaunimo. Jūros skautų tėvų komiteto pirm. dr. K. Karvelio ir jūros skautų-čių vadovų A. Pesio ir Ir. Laurinavičienės pastangomis organizuoti buvo atvažiavę ir jūros skautai-skautės, kurie čia gražiai praleido laiką irkluodami ir lenkyniaudami laiveliais, o taip pat aktyviai reikšdamiesi šaudyme ir dainose. Nemaža buvo ir skautų tėvelių.

Kai kurios organizacijos malonumą suderino ir su pareigomis. Saginaw ir Flinto Balfo skyrius čia pat pravedė savo susirinkimą ir išrinko naują valdybą. Detroito Liet. Kultūros Klubas ir Detroito Šaulių Kuopos valdyba aptarė savo reikalus. Gražioje pavasario gamtoje viskas lengviau išsprendžiama.

Malonumams. Laukiame Tamstų pranešimų ir prašome klausyti, jei dar kiltų kokių nors neaiškumų. Mus galite pasiekti šiais adresais: Osterville Manor, Inc. Osterville — Cape Cod, Mass. Telefonas: GARDen 8-6991 arba Bostone: 265 C Street So. Boston 27, Mass. Telefonas: ANDrew 8-7730 **Jūs J. Kapočius**

Ilsiu ir malonumams.

Laukiame Tamstų pranešimų ir prašome klausyti, jei dar kiltų kokių nors neaiškumų. Mus galite pasiekti šiais adresais:

Osterville Manor, Inc. Osterville — Cape Cod, Mass. Telefonas: GARDen 8-6991 arba Bostone:

265 C Street So. Boston 27, Mass. Telefonas: ANDrew 8-7730 **Jūs J. Kapočius**

J. Zalenso iš Saginaw pastangomis visą dieną paėžere skambėjo lietuviškų plokštelių muzika. K.

### Vykstančiųjų ir rekolekrijas dėmesiu

Visos studentės ir moksleivės, vykstančios į rekolekrijas, renkasi 20 d. — ateinančių penktadienį, 5:45 val. p. p. prie šv. Antano parapijos bažnyčios. Iš tenai lygiai 6 val. išeina autobusas į Oxfordą. Sekmadienį iš Oxfordo autobusu išvažiuojama 4

val. p. p. Kelionė į abi puses kainuoja \$2.00.

Dalyvės kviečiamos ne-  
vėluoti.

### Kviečiami į Šiaulių Kuopos išvyką

Detroito Šaulių Kuopa, gražiai užsirekomendavusi savo parengimais, gegužės 29 d. ruošia išvyką į Kodačių vasarvietę Nida, prie Lobdel ežero. Kviečia visus Detroito ir kt. apylinkių lietuvius pas juos atvažiuoti. Valgio vežtis nereikia, šeiminkės čia pat pagamins visiems skanius pietus. Visi turės progos pašaudyti, nes šauliai praves prinįž šaudymą.

## Baltimorės — Philadelphijos jaunimo vakaras

Tautinių šokių šokėjai yra vienintelis patvariausias per pastarąjį dešimtmetį Baltimorės lietuvių kultūrinį gyvenimą reišikiančių sambūris ne tik savųjų tarpe, bet ir išskildamas kartkartėmis viešumon, pašokdamas vietos Gwynn Oak parko kasmetinėje tautų pasirodymo dienoje ir televizijos programoje. Viena ar kita proga sambūris buvo jau ne kartą kvieistas ir sostinė—Washington. Gi baltimoriečių jaunimo ir senimo parengimai, nesant kam kitam užpildyti programos, mielai naudojasi tautiniais šokiais.

Bet ir besikaitaliojančių šokėjų būrelis, kaip dabar ir visa kita lietuvių šokių srityje, jau turi mažakraujystės ženklų: 10 metų tarpe sudėtis keitėsi jau 4 kartus. Pamaina ilgiau neišsilaiko, kaip 2 ar 2 1/2 metus. Nuolat stoka vyriškos giminės šokėjų. Ypač tokiu negalavimu skundžiasi Philadelphijos lietuvių tautinių šokių būrelis, sumazėjęs iki 2 vyriškų šokėjų, nors merginų dar turi daugiau. Kaip sužinojom iš vakaro pranešėjo, to priežastis esanti patys tėvai, ypač "mamės", kurios neleidžiančios savo vaikams įstoti į sambūrį. Iš publikos kažin kas pusrasliai atsiliepė: "Tai ne motinos, bet "močiakos--raganos".

Gerai dar, kad baltimoriečiai turi atkaklų ir atsidėjusių vadovą Balį Brazauską, kuris pakrikusį būrelį vėl sulipdo iš naujo. Jei ne jis, šioje lietuvių gyvenvietėje, nesant nei choro nei vaidintojų būrelio, nustotume paskutinio tautinės dvasios pramogų tiekėjo.

Balandžio 30 d. Baltimorės Lietuvių Salėje susirinkusius džiugino sudėtinė abiejų miestų liet. jaunimo programa. Kiekvienas būrelis pašoko po 4 taut. šokius, o svečių philadelphiečių įnašas buvo dar sustiprintas keilomis smuikininkėmis ir viena lyg ir balerina. Baltimoriečių šokėjų tėvai buvo sudarę komitetą, kuris rūpinosi visa tvarka ir svečių priėmimu. Pirminis naujųjų ateivių bendruomenės pirmininkas Matas Brazauskas, beveik po 10 metų visuom. neveiklos vėl pasirodęs scenoje, pranešinėjo vakaro eigą. Iš visų lietuvių apraiškų šiuo

plauke į sceną philadelphiečių merginų šokama Sadutė, kurioje lėtu ir lėdnu išsidėstymu pasireiškia tautos lyriškumas ir gilus susikaupimas. Tik visiškai apakėlis, miesčioniškumo apkvaišintas ir pigių svetimyblių suvedžiotas galėtų to nejausti.

Šalia Sadutės kitas stipriausias programos dalykas buvo smuikininkė Brigita Pumpolytė. Jos atlikti gana keblūs dalykai parodė jos suaugimą su instrumentu, jos išlavėjusią, lengvą techniką, pasigėrėtiną stilingumą ir ypač įsijautimą į grojamą kūrinių ir jo pobūdį. Ji gali išaugti į savotišką lietuvišką Zino Francescatti. Jos tonas platus, įspūdingai frazuojamas, netgi palyginamai smulkiai didelis, o tai kaip tik smuikininkė tarpe labai retai pasitaikanti ypatybė.

Galia, kad E. Pumpolytė nebuvo įterpusi nė vieno lietuviško kūrinio. Tada čia neprimenama dėlto, kad iš kiekvieno lietuviams koncertuojančio laukiama, kad jis ar ji patenkintų suaugusiųjų jausmus jų paliktai tėvynei ir atgaivintų jų prisiminimus, bet kad lietuviška muzika yra taip pat vertinga muzika. Ir netgi galima ateities muzika, nes dar neišnaudotos jos temos ir melodijų turtingumas nei gilus tautinis muzikalumas. Taip kaip tik jaunųjų mūsų talentų uždavinys. Taipgi jų reikalas per muziką susipažinti su tautos dvasia ir genijumi.

Philadelphiečių šokėjų vadovė P. Karalienė nusiskundė, kad jos būrelis neturi savo muzikos. O Baltimorės šauni akordeonų trifulė (Šilgalis, Vilčinskaitė ir Petruševičius) kiekvieną kartą žeria iš peties, žymiai pakeldami savo sambūrio dvasią ir publikos nuotaiką.

Čia išskirtinai paminėtina E. Vilčinskaitė, čiagimių tėvų lietuvaite, kuri, tautiškai apsirėngusi, dar ir viena atskirai pagrjo. Jeigu apskritai solistės mano kad už tautinius drabužius esančios geresnės išpūstos suknelės, nes prisidedančios prie jų iškilumo,—labai apsirinka, nes tautinis aparatas jau yra dalis pasisekimo. Tokio apsirėngimo spalvų derinys—tai lyg dalis muzikos, lyg upelio čurtenimas per žydinčią pievą; taip pat dažnai neįjaukios, niurios scenos papuošimas ir publikos akių nuviltimas.

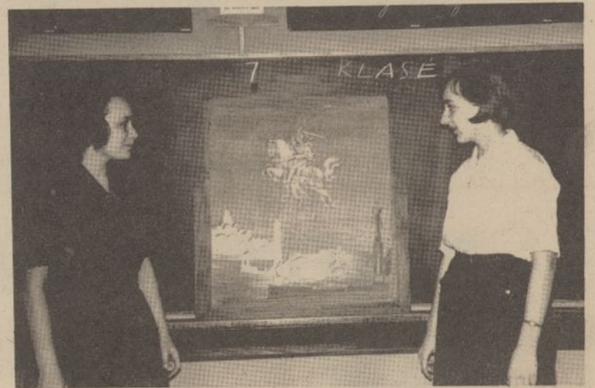
J. Paukštaitis

## WELLAND

### Du lietuviški parengimai

Gražioje ir didžiulėje St. Stephens salėje gegužės 21 d. įvyksta Niagaros pusiasalio lietuviškos parapijos ir birželio 18 d. LTS Wellando skyr. parengimai. Rengėjai jau iš anksto yra pasiruošę gražiai sutikti ir priimti svečius, kurių nemaža tikisi atvyksiant iš kaimyninių kolonijų.

J. V.



Cicero Aukšt. Lituanistinės Mokyklos dvi gabios VII klasės mokinės—Saulienė Venclovaitė ir Aldona Zailskaitė. Mokyklos direktoriumi yra kun. P. Patlaba. Ed. Šulaičio nuotrauka

## LIETUVIŠKA VASARVIETĖ

# "BANGA"

Cape Cod, Massachusetts

Būdama prie šilto Craigville Beach pajūrio, garsi savo pušynais, sodu, geru lietuvišku maistu bei patarnavimu, "Banga" kasmet sulaukia daugumą joje ankščiau vasaravusių. Norintieji puikiai paatostogauti, prašomi nedelsiant kreiptis šiuo adresu iki birželio 15 d.

A. Pakštienė, 15 Wendover St., Boston 25, Mass. Avenue 2-8046, o vėliau, tiesiai į "Bangą", Box 188, Centerville, Mass. Tel. SPring 5-4633